

Vrije Universiteit Brussel

FACULTEIT VOOR PSYCHOLOGIE EN EDUCATIEWETENSCHAPPEN

Agogische Wetenschappen

SPORT IN DE GEVANGENIS: ONDERZOEK NAAR DE DREPELS VAN SPORTPARTICIPATIE IN DE GEVANGENIS VAN ANTWERPEN

Eindwerk voorgelegd voor het behalen van de graad van Master in de
Agogische Wetenschappen door

Moreel Lien

Academiejaar 2013-2014

Promotor: Prof. Dr. Liesbeth De Donder

Begeleider: Dorien Brosens

Aantal woorden: 13087

SAMENVATTING MASTERPROEF

Naam en voornaam: Moreel Lien

Rolnr.: 106194

KLIN

AO

ONKU

AGOG

Titel van de Masterproef: Sport in de gevangenis: onderzoek naar de drempels van sportparticipatie in de gevangenis van Antwerpen

Promotor: Prof. Dr. Liesbeth De Donder

Samenvatting: Aan sportparticipatie zijn verschillende positieve effecten verbonden. Net als buiten de muren is het ook binnen de gevangeniscontext van belang om een aangepast aanbod te voorzien. Gedetineerden ervaren echter verschillende drempels met betrekking tot sportdeelname en onderzoek naar deze drempels is schaars. Dit kwantitatief onderzoek richt zich dan ook op de participatiedrempels die gedetineerden ervaren met betrekking tot sportactiviteiten binnen de gevangenis van Antwerpen. In totaal namen 486 gedetineerden deel aan het onderzoek (respons = 73.79%), waarvan 54 vrouwen (11,1%) en 432 mannen (88,9%). De gegevens werden geanalyseerd met behulp van het statistisch programma SPSS 20.0.

59.5% van de ondervraagden sport niet. De oorzaken hiervoor zijn uiteenlopend. Persoonlijke drempels scoren het hoogst, waarbij gedetineerden heel vaak aangeven dat ze andere interesses hebben. Deze interesses zijn erg verschillend. Ze gaan vaak liever werken of naar hun bezoek en participeren daardoor niet aan de sportactiviteiten. Hierbij verschillen mannen en vrouwen significant van elkaar. Ook het al dan niet hebben van kinderen heeft een invloed op de sportdeelname. De organisatorische drempels staan op de tweede plaats waarbij de drempel 'ik zit pas in de gevangenis' er uitspringt. Dit is de grootste drempel betreffende sportparticipatie die in het onderzoek naar voor komt. Op de derde en laatste plaats staan de sociale drempels. Deze hebben een beperktere invloed op de deelname aan sportactiviteiten. Dit onderzoek geeft het beleid en de organisatoren van sportactiviteiten de kans om in te spelen op de drempels die aangekaart worden en de verschillen in participatie naargelang socio-demografische, socio-economische en gevangenisgerelateerde factoren.

Dankwoord

Dit onderzoek werd geschreven in het kader van de opleiding Agogische Wetenschappen. Het vormt het sluitstuk van de tweejarige opleiding die ik gevolgd heb. Als schakelstudent werd ik, samen met de andere schakels, steeds heel hartelijk ontvangen door de bachelors. Veel vriendschappen zijn ontstaan en het studentenleven werd steeds alle eer aan gedaan. Inclusief mijn vorige opleiding, sluit ik na zes jaar studeren deze studententijd af en ben ik helemaal klaar om mijn eerste stappen naar het werkveld te zetten. Ik hoop de kennis die ik in deze opleiding heb opgedaan te kunnen verwezenlijken in de praktijk.

Deze masterproef is mede tot stand gekomen door steun en hulp van anderen. Graag wil ik in dit dankwoord dan ook een oprechte 'dankjewel' zeggen aan iedereen die mij geholpen heeft om deze thesis tot een goed einde te brengen.

In de eerste plaats wil ik mijn promotor Prof. Dr. Liesbeth De Donder en begeleider Dorien Brosens bedanken. Ik heb de kans gekregen om kennis te maken met een boeiende doelgroep en mij hier verder in te verdiepen. De strakke deadlines die werden opgesteld waren erg handig om op tijd alles in te leveren. Alles werd nagelezen, e-mails werden meteen beantwoord en de feedback was steeds grondig, terecht en opbouwend, wat veel moed gaf. Ik wil hen dan ook bedanken voor de tijd die zij samen met mij aan dit werk hebben gespendeerd.

Daarnaast wil ik graag ook een woord van dank richten aan mijn ouders. Zij hebben mij steeds de kans gegeven om te studeren en hebben altijd in mij geloofd. Zonder hen had ik dit alles nooit kunnen verwezenlijken. Een specifieke dankjewel aan mijn mama voor het nalezen van deze masterproef op spelling.

Ik wil ook mijn vriend bedanken voor de steun en de vele avonden dat ik op zijn kot mocht werken voor school. Hierdoor kon ik het pendelen beperken en die extra uren nuttiger invullen. De aanmoedigingen en het geloof in mijn kunnen deden steeds enorm veel deugd.

Ook bedankt aan mijn broer om de lay-out te helpen verzorgen en mijn goede vrienden Laurence en Sander om dit werk inhoudelijk na te lezen.

Inhoudsopgave

Samenvatting	i
Dankwoord	ii
Inhoudsopgave	iii
Lijst met tabellen	v
Lijst met grafieken	vi
DEEL 1: LITERATUURSTUDIE	1
1 Probleemstelling	1
2 Sport buiten de muren	2
2.1 Het sportlandschap in Vlaanderen	2
2.2 Het belang van sport	3
2.3 Kansengroepen	4
2.4 Drempels tot sportparticipatie	4
2.4.1 Persoonlijke drempels (=Microniveau)	5
2.4.2 Sociale drempels (=Mesoniveau)	6
2.4.3 Organisatorische drempels (=Exoniveau)	6
2.4.4 Overzicht	7
3 Sport binnen de muren	8
3.1 De gevangenis	8
3.2 Recht op sport	8
3.3 Het belang van sport	10
3.4 Drempels tot sportparticipatie	11
3.4.1 Persoonlijke drempels (=Microniveau)	12
3.4.2 Sociale drempels (=Mesoniveau)	12
3.4.3 Organisatorische drempels (=Exoniveau)	13
3.4.4 Overzicht	13
4 Onderzoeksvragen	14

DEEL 2: DATA EN METHODE	15
1 Onderzoekseenheden	15
2 Dataverzamelmethode	16
3 Onderzoeksinstrument	16
3.1 Afhankelijke variabelen	17
3.2 Onafhankelijke variabelen.....	18
4 Analysemethode	18
DEEL 3: RESULTATEN	19
1 Participatie aan sportactiviteiten	19
1.1 Algemene participatiegraad.....	19
2 Participatiedrempels	20
2.1 Persoonlijke drempels	20
2.2 Sociale drempels	22
2.3 Organisatorische drempels.....	23
2.4 Vergelijking.....	25
3 Profielmatige verschillen	26
3.1 Socio-demografische factoren	27
3.2 Socio-economische factoren.....	29
3.3 Gevangenisgerelateerde factoren.....	30
DEEL 4: DISCUSSIE EN CONCLUSIE	32
1 Bespreking	32
1.1 Participatiedrempels.....	32
1.2 Profielmatige verschillen	34
2 Praktische en beleidsaanbevelingen	37
3 Beperkingen eigen onderzoek	38
4 Aanbevelingen verder onderzoek.....	39
5 Conclusie	40
Referentielijst	41
Bijlagen	46

Lijst met tabellen

Tabel 1: Overzicht drempels buiten de muren

Tabel 2: Overzicht drempels binnen de muren

Tabel 3: Afhankelijke variabelen

Tabel 4: Persoonlijke drempels tot sportparticipatie (=Micro)

Tabel 5: Sociale drempels tot sportparticipatie (=Meso)

Tabel 6: Organisatorische drempels tot sportparticipatie (=Exo)

Tabel 7: Ervaren drempels volgens socio-demografische factoren

Tabel 8: Ervaren drempels volgens socio-economische factoren

Tabel 9: Ervaren drempels volgens gevangenisgerelateerde factoren

Lijst met grafieken

Grafiek 1: Algemene participatiegraad sportactiviteiten

Grafiek 2: Overzicht persoonlijke, sociale en organisatorische drempels

1 Probleemstelling

De 'versporting' van de samenleving (Crum, 1991) maakt dat sport meer is dan enkel een vrijetijdsaanleggenheid. Sport hangt samen met verschillende aspecten in onze maatschappij en dat zien we op allerhande vlakken: een stijging van sportaccommodaties, het belang van sport voor opvoeding, gezondheid en integratie, een groeiende sportindustrie, enzovoort. (De Knop & Elling, 2000). 'De besmetting van het 'sportvirus' is alom' (De Knop & Elling, 2000, p. 6). Toch lijkt het zo dat verschillende kansengroepen, waartoe ook gedetineerden behoren (Verschuere & Van Driessche, 2011; Van Driessche, 2010), in onze samenleving ingeënt zijn tegen dit virus. Sport is een onderdeel van onze maatschappij (De Knop & Elling, 2000), maar voor hen is dit niet zo vanzelfsprekend (Buzzini et al., 2005; Elger, 2009; Hellemans, Aertsen, & Goethals, 2008; Prisoners on The Move, 2012; Condon, Hek, & Harris, 2008). Nochtans heeft onderzoek meermaals aangetoond dat sportactiviteiten positieve effecten met zich meebrengen in het leven van gedetineerden. Het is een meerwaarde voor het sociaal functioneren, de fysieke gezondheid, de persoonlijke ontplooiing (Martos-Garcia, Devís-Devís, & Sparkes, 2009; Vaiciulis, Kavaliauskas, & Radisauskas, 2011) en kan niet los gezien worden van heel wat gezondheidsproblemen zoals depressies en angststoornissen (De Wilde, 2011; Meyer & Broocks, 2000), overgewicht (Smith, 2004), psychosociale problemen (Martos-Garcia et al., 2009) en hart- en vaatziekten (Booth, Bauman, Owen & Gore 1997). Toch heeft het tot 2005 geduurd vooraleer de overheid de 'Basiswet Gevangeniswezen en Rechtspositie van Gedetineerden' goedgekeurd heeft. Deze wet geeft gedetineerden het recht om twee uur per week te sporten (Federale overheid, 2005).

Sportparticipatie binnen de gevangeniscontext is tot op heden slechts gedeeltelijk onderzocht. Onderzoek binnen dit domein richt zich voornamelijk op de effecten en motieven rond sportdeelname (Martos-Garcia et al., 2009; Elger, 2009; Verdoot, Champely, Clément, & Massarelli, 2010). Duidelijkheid over de drempels bij sportparticipatie binnen een strafinrichting ontbreken. Volgens Johnsen (2001) is het belangrijk om niet alleen een zicht te krijgen op de motieven betreffende sportparticipatie, maar ook gedetineerden die niet participeren te betrekken. Het Europees onderzoek 'Prisoners on The Move' werpt een eerste blik op de drempels die gedetineerden ervaren met betrekking tot sportdeelname (Prisoners on The Move, 2012).

In Vlaanderen is er een beperkt onderzoek gevoerd naar sportdeelname in de gevangenis. Een uitzondering hierop is het onderzoek van Van Haegendoren, Lenaers en Valgaeren (2001) dat zich richt op verschillende domeinen binnen de gevangeniswanden. Het spitst zich voornamelijk toe op de functies van sport, het gewenste aanbod en in mindere mate op de drempels tot sportparticipatie. Ook in het onderzoek van Hellemans et al. (2008) gaat slechts een beperkt gedeelte over de drempels. Er kan dus gesteld worden dat er een leemte is aan onderzoek dat zich specifiek richt naar deze barrières.

Deze masterproef tracht dan ook om de drempels die gedetineerden ervaren met betrekking tot sportparticipatie in kaart te brengen, meer specifiek in de gevangenis van Antwerpen.

2 Sport buiten de muren

2.1 Het sportlandschap in Vlaanderen

De vermindering van de wekelijkse arbeidstijd en een toename van de vakantietijd hebben bijgedragen tot een democratisering van de sport (De Knop & De Bosscher, 2010). Mensen zochten naar een zinvolle tijdsbesteding van hun vrijetijd en daar was sport heel geschikt voor (Van Tuyckom & Scheerder, 2009). Tot de jaren '60 was de afbakening van sport en het begrip sportbeoefenaars heel eenvoudig. Sport werd beoefend in een sportclub en vooral bewegingscompetente mannen uit hogere sociale klassen participeerden aan sportieve activiteiten (Scheerder, Pauwels, & Vanreusel, 2003; De Knop & De Bosscher, 2010). Sportactiviteiten werden gerelateerd aan machten in de samenleving (De Knop & De Bosscher, 2010).

De voorbije decennia kreeg sport een meer veelzijdig karakter (Vanreusel & Scheerder, 2000). Het begrip kent verschillende sociale functies (De Knop, Vanreusel, & Scheerder, 2002) en beperkt zich niet langer tot wedstrijd sport. Ook avonturensport, gezondheidssport, gezelligheidssport, recreatiesport e.d. vallen bij de Vlaming in de smaak (De Knop & De Bosscher, 2010), waardoor het steeds moeilijker wordt om eenduidig over sport te spreken (De Knop et al., 2002). De maatschappelijke belangstelling voor sport is sterk toegenomen (Scheerder et al., 2003) en sport is tegenwoordig meer dan sport alleen. De commercialisering, mediasering en professionalisering hebben ervoor gezorgd dat de 'versporting van de samenleving' een gekend fenomeen is geworden (Crum, 1991). Sport evolueerde van een maatschappelijk randfenomeen naar het centrum van het economische en sociale leven (Van Tuyckom & Scheerder, 2009).

Vandaag de dag wordt de Vlaming geconfronteerd met een sportsector die gekenmerkt wordt door een heel diverse vraag en aanbod. Ook de organisatie, de functie en de betekenis van sport hebben een groot transformatieproces ondergaan. Sport is een veelzijdige realiteit geworden (De Knop et al., 2002). De democratisering binnen het sportlandschap is mede te danken aan het Sport voor Allen-beleid dat zijn oorsprong kent in de jaren '70 (Scheerder, 2004; De Knop & De Bosscher, 2010). Het 'Sport voor Allen-beleid' wordt in de literatuur als volgt omschreven:

'Het doel van een Sport for All beleid moet de optimale voorwaarden creëren waarin een zo breed mogelijke bevolkingslaag regelmatig sport kan beoefenen, volgens de vaardigheden en interesses van elk individu. Sport wordt hier in een zo ruim mogelijke zin opgevat, van recreatieve lichaamsactiviteit tot competitie op hoog niveau' (De Knop et al., 2002).

Verschiedende sportpromotiecampagnes werden opgestart om de Vlaamse bevolking aan te zetten tot actieve sportbeoefening (Scheerder et al., 2003) en het creëren van gelijke kansen stond centraal (Vlaamse Overheid, 2008). Uit onderzoek blijkt dat 51,8% van de Vlaamse bevolking op regelmatige basis aan sport participeert. De meest populaire sporten zijn fietsen, wandelen en fitness. De zwemsport en atletiek vullen deze top vijf aan. Het betreft dus voornamelijk sporten die binnen een ongeorganiseerd sportverband worden beoefend. Liefst 67,2% van de Vlaamse bevolking sport op individuele basis (Lievens & Waeye, 2011).

2.2 Het belang van sport

Iedere burger moet de kans hebben om naargelang de eigen wensen en mogelijkheden te participeren aan sportactiviteiten (Elling, 2004). Aan het beoefenen van sport zijn immers verschillende functies en betekenissen verbonden (Van Bottenburg & Schuyt, 1996; Hoyng & De Knop, 2002).

Ten eerste heeft sport een **sociale betekenis**. Sport wordt steeds meer een levenslange partner van de mens (Digel, 2010). Het wordt door mensen hoog gewaardeerd omdat het sociale contacten met zich meebrengt (Van Bottenburg & Schuyt, 1996; De Knop & De Bosscher, 2010) en omdat sportverenigingen fungeren als een primaire plaats voor sociaal kapitaal (Verweel, Janssens, & Roques, 2005). Sociale bindingen kunnen heel sterk zijn (Van Bottenburg & Schuyt, 1996) en dragen bij tot het onderlinge vertrouwen in onze medemens (Elling, 2004; Seippel, 2006; Breedveld & van der Meulen, 2003; Konstantinakos, Skordilis, Tripolitsioti, & Papadopoulos, 2010).

Daarnaast kan sport bijdragen tot **persoonlijke ontwikkeling** die kan leiden tot een gevoel van eigenwaarde (De Knop, Van Reusel, & Scheerder, 2002; Konstantinakos et al., 2010). Zelfwaardering en het vormen van de eigen identiteit groeien naargelang personen participeren aan sportactiviteiten (Van Bottenburg & Schuyt, 1996; De Knop et al., 2002). Door de eigen grenzen te verleggen en de tegenstander te kunnen verslaan, verbetert ook het zelfbeeld van een persoon (Tudor & Tudor, 2013).

Ten derde kan **lichamelijke** inactiviteit een ernstige bedreiging zijn voor de **gezondheid** van de burgers in de samenleving. Talrijke problemen zoals een slechte lichaamshouding, obesitas, stijfheid, cardiovasculaire aandoeningen, enzovoort kunnen optreden bij inactiviteit. Deze aandoeningen en ziekten kunnen echter grotendeels vermeden worden door te sporten. Sport kan namelijk een belangrijk middel zijn om de levenskwaliteit van individuen te verhogen (Tudor & Tudor, 2013). Het kan de algemene gezondheid bevorderen en heeft een positieve invloed op de lichamelijke fitheid (De Knop et al., 2002; De Knop & De Bosscher, 2010; Lievens & Waeye, 2011). Ook flexibiliteit, kracht en de algemene weerstand verbeteren door actief te participeren aan het sportaanbod (Tudor & Tudor, 2013).

Als laatste wordt sport geassocieerd met een verbeterde **psychosociale gezondheid**. Het zorgt ervoor dat mensen minder stress hebben en doet het emotioneel leed afnemen (Eime, Young, Harvey, Charity, & Payne, 2013). Fitte mensen voelen zich bovendien beter in hun vel en de kans op verschillende ziekten zoals hart- en vaatziekten en depressies neemt af (Van Bottenburg & Schuyt, 1996; Digennaro, 2010).

2.3 Kansengroepen

Participatiegedrag is steeds meer multicultureel (Van Tuyckom & Scheerder, 2009). Sportparticipatie verloopt dan ook dikwijls langsheen sociale scheidingslijnen en is niet kleurenblind, noch klasseloos (Veldboer, Boonstra, Krouwel, & Duyvendak, 2010). Verschillende kansengroepen in onze maatschappij ervaren hindernissen. Al sinds de 19de eeuw kent sport frappante verschillen naar leeftijd, geslacht, sociale klasse, enzovoort (Vranken, De Boyser, & Dierckx, 2004).

Omwille van diverse redenen participeren een aantal personen niet, of te weinig, aan het sportaanbod (Verschuere & Van Driessche, 2011). Verschillende groepen in onze samenleving ondervinden hogere drempels dan anderen voor sportparticipatie (Van Tuyckom & Scheerder, 2009). Welke doelgroepen tot 'kansengroepen' gerekend worden, varieert. De Knop en Elling (2000), die spreken over 'gemarginaliseerde' groepen, hebben het voornamelijk over allochtonen/minderheden, gehandicapten, homoseksuelen en ouderen. Verschuere en Van Driessche (2011) rekenen ook alleenstaande vrouwen met kinderen, personen die in armoede leven, drugsverslaafden en gedetineerden tot 'kansengroepen'.

In het decreet van 2008 'Decreet houdende flankerende en stimulerende maatregelen ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport', ook wel het participatiedecreet genoemd, definieert men kansengroepen als volgt:

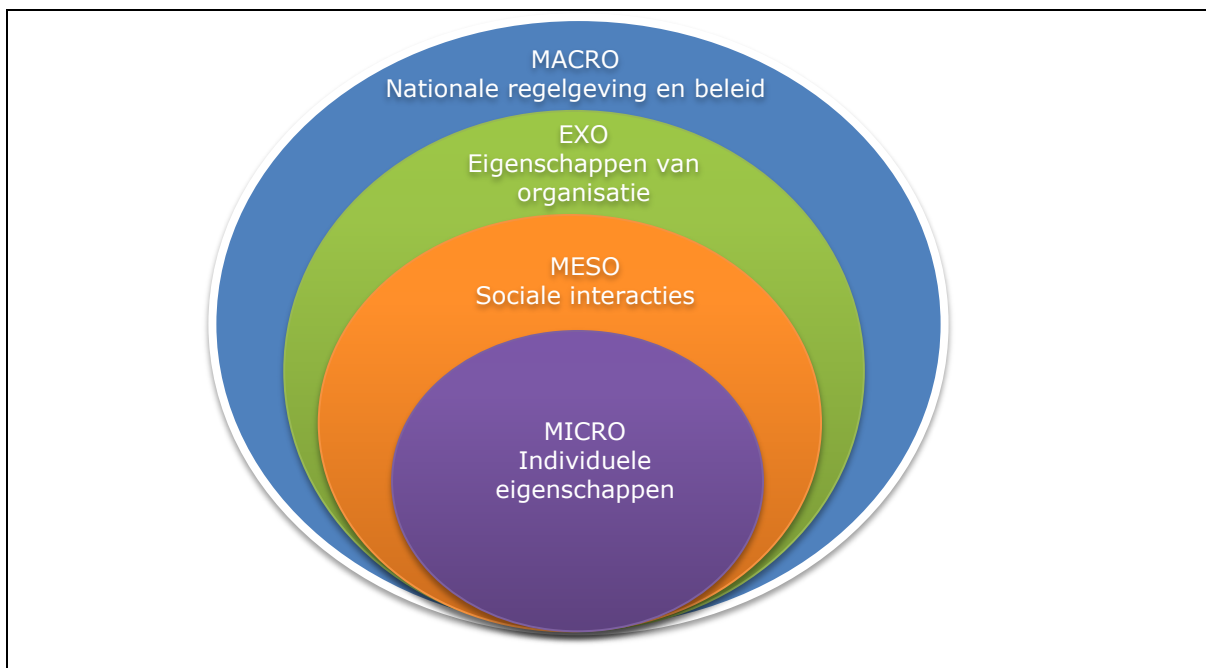
'Een geheel van personen die vanwege één of meer gemeenschappelijke persoons- of situationele kenmerken bijzondere beleidsuitdagingen stellen voor cultuur-, jeugdwerk- en sportparticipatie' (Vlaamse Overheid, 2008).

De Vlaamse overheid ontwikkelt een specifiek participatiebeleid dat streeft naar een gelijklopende participatie voor alle doelgroepen. Door het nemen van drempelverlagende maatregelen op het vlak van gelijke kansen en diversiteit, probeert men o.a. het sportaanbod toegankelijker te maken voor bovenstaande kansengroepen (Verschuere & Van Driessche, 2011). Het participatiedecreet tracht dan ook om in te spelen op deze doelgroepen (Vlaamse overheid, 2008) om de drempels te beperken.

2.4 Drempels tot sportparticipatie

Elke burger zou de kans moeten hebben om aan sportactiviteiten deel te nemen en te kunnen genieten van de meerwaarde die hieraan verbonden is (Elling, 2004). Personen die echter niet participeren aan het sportaanbod, of uit de boot vallen, ervaren verschillende drempels die de participatie belemmeren (Van Driessche, 2010).

Bronfenbrenner (1979) heeft een model ontwikkeld waarbinnen motieven en barrières geclassificeerd kunnen worden. Het model gaat er van uit dat de omgeving een belangrijke invloed uitoefent op het gedrag van het individu. De omgeving kan gezien worden als een geheel van verschillende systemen. Hij maakt een opdeling in: het microniveau, het mesoniveau, het exoniveau en het macroniveau.

Figuur 1: Ecologisch model van Bronfenbrenner (Brosens, De Donder, & Verté, 2012, p. 17)

Algemeen geldt het volgende:

- Het **microniveau** is het milieu waarin een persoon zich bevindt. Het verwijst naar de karakteristieken die eigen zijn aan het individu (Bronfenbrenner, 1979).
- Het **mesoniveau** groepeerde de verschillende microsystemen. Hier gaat het over de relaties die individuen hebben met andere individuen (Bronfenbrenner, 1979).
- Het **exoniveau** gaat over de organisatie die de ontwikkeling van het individu beïnvloedt (Bronfenbrenner, 1979).
- Het **macroniveau** betreft de wetgeving en regelgeving van een land. De waarden, normen en het beleid spelen ook een invloed op het individu (Bronfenbrenner, 1979).

Verder worden de verschillende drempels weergegeven naargelang het niveau waarin ze zich bevinden.

2.4.1 Persoonlijke drempels (=Microniveau)

Een eerste categorie van drempels waardoor mensen niet sporten heeft te maken met persoonlijke redenen. **Gezondheidsproblemen** en het, naar eigen zeggen, hebben van te weinig conditie kunnen een negatieve invloed hebben op de sportparticipatie (Lievens & Waeye, 2011). Sportactiviteiten kunnen individuen ook confronteren met hun eigen beperkingen. Het ervaren van grenzen of obstakels die zij niet kunnen overwinnen zijn drempels die een invloed hebben op de participatie (Bragaru et al., 2013). Dit kan ervoor zorgen dat de **interesse** in sportactiviteiten **afneemt** (Tudor, Tudor, 2013). Ook **vervoersproblemen** zorgen vaak voor een beperkte deelname aan het sportaanbod (Bragaru et al., 2013).

Mensen met een beperking, die behoren tot de kansengroepen in onze maatschappij (De Knop & Elling, 2000), ervaren verschillende drempels afhankelijk van de aard en de mate van hun handicap (Van Lindert, n.d.). Voor kleurenblinden bijvoorbeeld, zijn sporten zoals wandelen of

fietsen niet altijd even vanzelfsprekend. Het kleurengebruik bij wandel- of fietskaarten is moeilijk te begrijpen. In de sporthal zijn lijnen op de vloer zijn niet zichtbaar en bij het skiën zijn de blauwe en rode stokken moeilijk te onderscheiden (Oudenampsen & Flikweert, 2010). Ook de amputatie van een ledemaat blijkt een negatieve invloed te hebben op het fysieke en psychosociale functioneren (Bragaru et al., 2013).

Ook gezinnen met kinderen behoren tot de doelgroepen die in mindere mate participeren aan sportactiviteiten. De meest aangehaalde belemmeringen bij de leeftijdsgroep 18-39 jarigen zijn onvoldoende tijd, een gebrek aan motivatie en het moeten zorgen voor de kinderen. Doordat ouders paraat moeten staan voor hun kroost, beperkt dit hen in de deelname aan sportactiviteiten (Booth et al., 1997). Ook in het onderzoek van Tudor en Tudor (2013) geven mensen een **gebrek aan vrije tijd** als oorzaak op om niet te participeren aan het aanbod.

Vervolgens hebben ook **financiële drempels** een invloed op de sportparticipatie. Armoede is een complex gegeven en tussen het opleidingsniveau en het inkomen van individuen bestaat een positief verband (Breedveld & van der Meulen, 2003). Veel allochtonen bevinden zich in de lagere sociale klassen van onze samenleving en het ontbreekt hen vaak aan financiële middelen om te participeren. Daardoor beoefenen zij vaak sporten die eenvoudig te organiseren zijn en waarbij het materiaal en de kleding beperkt is. Zij beschikken ook in mindere mate over een eigen auto, waardoor zij zich minder gemakkelijk kunnen verplaatsen. Veel allochtonen werken in de lagere arbeidssectoren waarvan de arbeidstijd niet overeenkomt met het moment waarop de trainingen plaatsvinden (De Knop, De Bosscher, & Scheerder, 2002).

2.4.2 Sociale drempels (=Mesoniveau)

Een tweede categorie zijn de drempels op sociaal vlak. Bij het belang van sport (zie 2.2.) werd reeds aangehaald dat mensen door te sporten sociale relaties aangaan en verdiepen, maar naast het feit dat participeren aan sportactiviteiten de sociale relaties bevordert, sluit het ook bepaalde doelgroepen uit (Veldboer et al., 2010). Zo zorgt sport voor sociale binding tussen mensen, maar ook voor **categorisering, onderscheid, hiërarchie** (De Knop & De Bosscher, 2010). Deze twee aspecten, binding en onderscheiding, kunnen binnen het sportlandschap niet los van elkaar gezien worden (Van Bottenburg & Schuyt, 1996; Veldboer et al., 2010).

Ook het **gebrek** aan het hebben van een **sportpartner** blijkt een reden te zijn om niet deel te nemen aan sportactiviteiten (Tudor & Tudor, 2013). Personen met een beperking geven aan dat zij geneigd zijn om in mindere mate te participeren aan sportactiviteiten omwille van het gebrek aan een partner (Bragaru et al., 2013), maar in de eerste plaats moeten de persoonlijke drempels overwonnen worden (Van Lindert, n.d.).

2.4.3 Organisatorische drempels (=Exoniveau)

De laatste categorie betreft de organisatorische drempels. Eén van de organisatorische drempels die naar voor komt is dat de faciliteiten over het algemeen **niet voldoende** zijn **aangepast** aan de behoeften van personen met een beperking (Bragaru et al., 2013). Mensen met een handicap nemen over het algemeen minder deel aan sportactiviteiten. Verschillende sociale en persoonlijke

factoren kunnen personen met een beperking weerhouden om te sporten (Bragaru et al., 2013). Daarnaast spelen ook technische (Bragaru et al., 2013) en praktische belemmeringen zoals de begeleiding en het vervoer een rol (Van Lindert, n.d.).

Ook het krijgen van te weinig informatie kan ertoe leiden dat mensen niet deelnemen aan sportactiviteiten. Allochtone jongeren sporten minder vaak omdat ze er **niet genoeg over weten** (Deelen, 2011).

2.4.4 Overzicht

In tabel 1 staat een overzicht van de reeds eerder besproken drempels betreffende sportparticipatie buiten de muren.

Tabel 1: Overzicht drempels buiten de muren

Drempels	
Persoonlijke drempels (=Micro)	<ul style="list-style-type: none"> • Gezondheidsproblemen • Vervoersproblemen • Geen interesse • Gebrek aan vrije tijd • Financiële problemen
Sociale drempels (=Meso)	<ul style="list-style-type: none"> • Geen sportpartner • Categorisering, onderscheid, hiërarchie
Organisatorische drempels (=Exo)	<ul style="list-style-type: none"> • Faciliteiten onaangepast • Te weinig informatie

3 Sport binnen de muren

3.1 De gevangenis

Een burger wordt volledig aan de controle van de overheid overgeleverd wanneer hij in de gevangenis terecht komt (Brems, Sottiaux, Vanden Heede, & Vandenhole, 2005). Hij krijgt dan de stempel van gedetineerde wat omschreven wordt als *'de persoon ten aanzien van wie de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of van een vrijheidsbenemende maatregel geheel of gedeeltelijk plaatsvindt in een gevangenis'* (Federale overheid, 2005, p. 2815).

Een gevangenis wordt omschreven als *'Een door de Koning aangewezen inrichting bestemd voor de tenuitvoerlegging van veroordelingen tot een vrijheidsstraf en van vrijheidsbenemende maatregelen'* (Federale overheid, 2005, p. 2815). Echter, bij het benemen van een persoon zijn vrijheid bestaat de kans op schending van de mensenrechten. Het beschermen tegen onmenselijke en vernederende zaken is dan ook een prioriteit (Elger, 2008). Mede door de overbevolking in de gevangenissen is het echter niet vanzelfsprekend om de mensenrechten te garanderen (Haecck, 2005; Smaers 1994). De problematiek van de overbevolking in gevangenissen steekt dan ook de kop op (De Wit, 1994; Walmsley, 2007; Martos-Garcia et al., 2009; Smaers, 1994; Daems, 2009) en heeft tal van negatieve gevolgen zoals een verslechtering van het algemeen leefklimaat, problemen betreffende veiligheid, comfort, hygiëne, enzovoort (Daems et al., 2009). Dit is een wereldwijd probleem, want al sinds 1995 is de gevangenisbevolking in Brazilië, Mexico en de Verenigde Staten meer dan verdubbeld (Walmsley, 2007). Alternatieve sanctioneringsmogelijkheden waaronder het elektronisch toezicht, een extramurale vorm van strafexecutie, moeten het plaatsgebrek trachten te beperken (Daems et al., 2009).

Net als individuen buiten de muren, hebben ook gedetineerden nood aan ontspanning. Ondanks het feit dat ze opgesloten zitten, beschikken ze over het recht op vormingsactiviteiten en vrijetijdsbesteding (Federale Overheid, 2005). Ook sportactiviteiten vallen hieronder en brengen een grote meerwaarde met zich mee. Uit onderzoek blijkt dat gedetineerden tijdens het sporten niet aan de gevangenis denken (Martos-Garcia et al., 2009). Sport kan dus gezien worden als een belangrijk aspect zowel binnen als buiten de gevangeniscontext.

3.2 Recht op sport

Op het ogenblik dat iemand in de gevangenis terecht komt, wordt die persoon het recht ontnomen om te gaan en te staan waar hij wil. Ondanks het feit dat hij van zijn vrijheid beroofd wordt, behoudt de gedetineerde wel zijn fundamentele grondrechten zoals het recht op persoonlijke ontplooiing, onderwijs, cultuur, gezondheidszorg, welzijn en sport (Smaers, 1994; Federale overheid, 2005). Het strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden, dat sinds maart 2013 decretaal verankerd is, kadert deze zes doelstellingen (Belgisch staatsblad, 2013).

Het uitbouwen van een kwalitatief aanbod en gelijke kansen voor alle gedetineerden vormen een belangrijke doelstelling binnen dit hulp- en dienstverleningsaanbod. Sport vormt hier een onderdeel

van en moet toegankelijk, kwaliteitsvol, continu, laagdrempelig en op maat van de gedetineerde zijn (Belgisch staatsblad, 2013). Dankzij de 'Basiswet Gevangeniswezen en Rechtspositie van Gedetineerden' die in 2005 werd gestemd, hebben gedetineerden het recht om twee uur per week te sporten. Ook hebben ze het recht op een dagelijkse wandeling in de buitenlucht of op een recreatieve activiteit van minstens één uur (Federale overheid, 2005).

Het organiseren van sportieve- en sociaal – culturele activiteiten in penitentiaire inrichtingen wordt in Vlaanderen georganiseerd door De Rode Antraciet. Deze VZW wil mensen aanzetten tot gezond bewegen en wil hen de mogelijkheid geven om te sporten in kwaliteitsvolle omstandigheden. Persoonlijke groei, maatschappelijke activering en sociale integratie staan hierbij centraal (De Rode Antraciet, 2012).

Het sportaanbod binnen de gevangensmuren kan verschillende vormen aannemen. Enerzijds zijn er de georganiseerde sportactiviteiten, anderzijds is er ook de mogelijkheid om tijdens de wandeling op eigen initiatief te sporten (Van Haegendoren et al., 2001). De sportactiviteiten worden ook opgedeeld in een winter- en zomerseizoen. Tijdens de zomerperiode worden de activiteiten voornamelijk in openlucht uitgevoerd, terwijl in de winter de sportactiviteiten binnen plaatsvinden (Huybrechts, 2004, Johnsen, 2001).

Uit het Europees onderzoek 'Prisoners on The Move' (2012), blijkt dat steeds dezelfde sportactiviteiten aangeboden worden. De reden hiervoor is dat sporten zoals voetbal populair zijn bij gedetineerden. Ook de lage kost ervan en de beperkte organisatie die erbij komt kijken, spelen een belangrijke rol bij de keuze die gemaakt wordt. Het aanbod stemt vaak overeen met de sporten die bij gedetineerden bovenaan hun verlanglijstje staan. Zo staan voetbal, tafeltennis en fitness bovenaan hun lijstje en zijn net dat de drie sporten die het meest worden aangeboden. Ook onderzoek in een Spaanse gevangenis toont aan dat voetbal en fitness tot de favorieten behoren en dat net die sporten vaak worden aangeboden (Martos-Garcia et al., 2009).

Bepaalde sporten worden omwille van veiligheidsoverwegingen zelden aangeboden. Basketbal is een voorbeeld van een sport die veel gedetineerden graag doen, maar waar teveel lichamelijk contact bij komt kijken (Huybrechts, 2004). Ook voor gevechtssporten gelden er andere voorwaarden. Deze zijn er omdat men vreest dat gevangenen hun verbeterde grootte en sterkte kunnen gebruiken tegen het personeel en de samenleving (Buzzini et al., 2005; Johnsen, 2001; Prisoners on The Move, 2012). In hun rapport geven ook Hellemans, Aertsen en Goethals (2008) aan dat sportactiviteiten omwille van veiligheidsredenen vaak afgelast worden. Ook stakingen bij het personeel kunnen een aanleiding zijn tot het afgelasten van de activiteiten.

Sportprogramma's worden steeds professioneler en gespecialiseerder (Vaičiulis et al., 2011). Toch vinden gedetineerden in de Belgische gevangensissen dat ze te weinig aan sport kunnen doen. Een gebrek aan sportmogelijkheden wordt dus aangekaart als een groot probleem. De wachttijden zijn dikwijls te lang en er is een beperkt aantal sessies per week. De sportactiviteiten zijn niet afwisselend genoeg en ook voor oudere gedetineerden die niet goed meer te been zijn, zijn er geen aangepaste bewegingsactiviteiten voorzien (Hellemans, Aertsen, & Goethals, 2008). Het tekort aan lichaamsbeweging proberen ze op te vangen door op eigen initiatief oefeningen op cel te doen (Van Haegendoren et al., 2001). In Spaanse gevangensissen kunnen gedetineerden, indien zij in een

bepaalde sport een goede achtergrond hebben, aangesteld worden als monitor (Martos-Garcia et al., 2009) en in Noorwegen kunnen ze worden opgeleid tot scheidsrechter in een bepaalde sport (Johnsen, 2001). Onderzoek toont aan dat gedetineerden op deze manier meer verantwoordelijkheid krijgen (Martos-Garcia et al., 2009). Naast het verkrijgen van meer verantwoordelijkheid kan het deelnemen aan sportactiviteiten ook andere positieve gevolgen met zich meebrengen.

3.3 Het belang van sport

Gedetineerden hebben weinig controle over hun omgeving en eten, slapen, werken en douchen wanneer het hen gezegd wordt (Buckaloo, Krug, & Nelson, 2009). Ook de voortdurende controles (Johnsen, 2001) kunnen het gevangenisleven erg belastend voor hen maken (Buckaloo, Krug, & Nelson, 2009). Door het feit dat ze vele uren per dag in hun cel moeten doorbrengen, neemt hun vrije tijd toe. Een toename van vrijetijd in de gevangenis zorgt er voor dat gedetineerden op zoek gaan naar verschillende activiteiten. Sport is voor hen een manier om die tijd in te vullen (Martos-Garcia et al., 2009) en is onmisbaar geworden (Van Bottenburg & Schuyt, 1996). Verscheidene onderzoeken in de gevangenis hebben het belang van sportparticipatie aangetoond.

Ten eerste heeft sport een **sociale meerwaarde**. Gedetineerden geven aan dat sport voor hen een belangrijke meerwaarde vormt aangezien zij op deze manier contact kunnen leggen met andere gedetineerden (Martos-Garcia et al., 2009; Condon, Hek, & Harris, 2008; Dubberley, Parry, & Baker, 2011). Dit kan individuen leren functioneren in team (Johnsen, 2001). Ook uit het onderzoek 'Prisoners on The Move' (2012) blijkt dat het verkrijgen van sociale contacten een motivatie vormt om te participeren aan sportactiviteiten.

Ten tweede heeft sport een **normaliserend effect**. Door te participeren aan verscheidene programma's kunnen gedetineerden 'genormaliseerd' worden door te leren hoe ze problemen moeten oplossen op een legale manier. Ze leren te leven volgens de normen in de maatschappij (Johnsen, 2001). Tijdens het verblijf in de gevangenis kan sportparticipatie er ook voor zorgen dat gedetineerden hun gedachten kunnen verzetten. Aangezien ze tijdens het sporten niet aan de gevangenis denken, neemt het gevoel van opgesloten zitten af (Martos-Garcia et al., 2009). Zij kunnen als het ware even aan de werkelijkheid ontsnappen (Van Bottenburg & Schuyt, 1996).

Ten derde heeft sport ook op **gezondheidsvlak** een positieve invloed. Wanneer gespeeld wordt naar de motivatie van gedetineerden om deel te nemen aan sportactiviteiten blijkt het behoud en de bevordering van de gezondheid een belangrijke motivatie te zijn (Prisoners on The Move, 2012). Gedetineerden willen hun gewicht op peil houden door te sporten. Daarnaast bevordert sporten de eetlust en helpt het om beter uit te rusten (Martos-Garcia et al., 2009), waardoor ze minder vaak te kampen hebben met slapeloosheid (Elger, 2009). Uit het onderzoek van Van Haegendoren et al. (2001) blijkt het bevorderen van de gezondheid voor gedetineerden de belangrijkste reden om te sporten.

Ten vierde is het opmerkelijk dat het aandeel mensen met een psychische afwijking in gevangnissen hoger is dan in de buitenwereld (Daems et al., 2009; Bulten, Nijman & van der

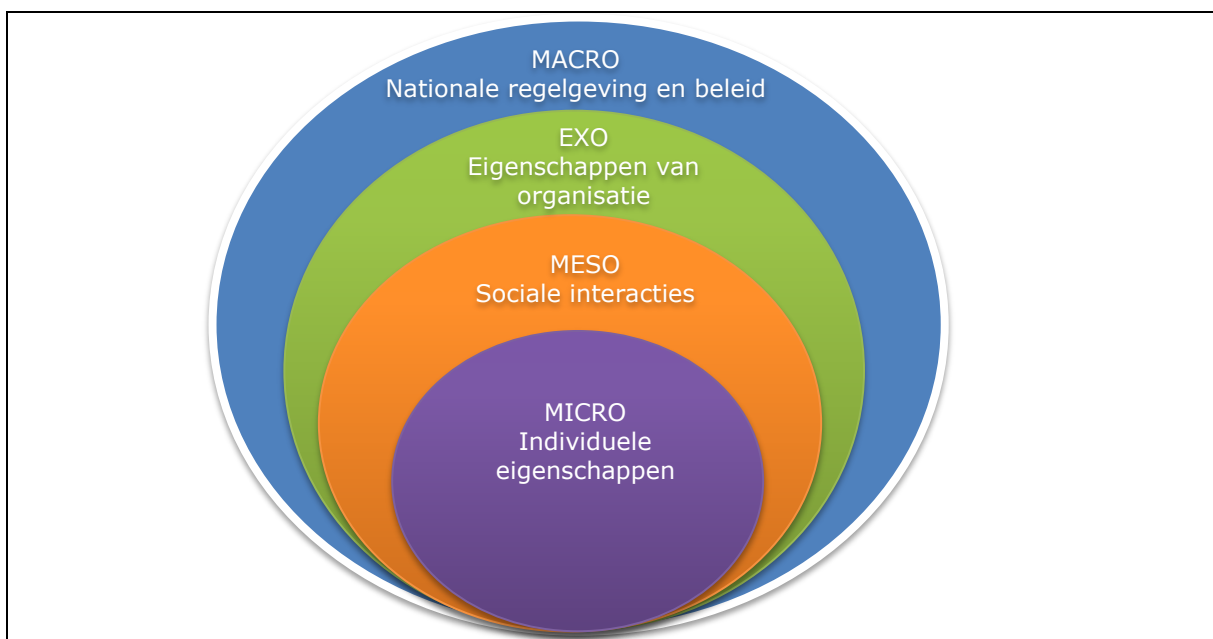
Staak, 2009). Sport kan dan ook een meerwaarde zijn voor gedetineerden die te kampen hebben met **psychologische** problemen (Martos-Garcia et al., 2009).

Ten slotte helpt sport ook om de drugs te weren, neemt het angst en zenuwen weg (Martos-Garcia et al., 2009) en vermindert het depressieve gevoelens (Verdot et al., 2010). Ook spanningen nemen af naarmate de deelname aan sportactiviteiten toeneemt (Van Bottenburg & Schuyt, 1996; Konstantinacos et al., 2010; Vaiciulis et al., 2011; Van Haegendoren et al., 2001). Sport brengt mensen namelijk terug in balans (Martos-Garcia et al., 2009).

3.4 Drempels tot sportparticipatie

Het ecologisch model van Bronfenbrenner (1979) werd in 2.4 al aangehaald om de drempels tot sportparticipatie buiten de muren te categoriseren. Ook in dit onderdeel zal het model als leidraad gebruikt worden om de drempels tot sportparticipatie binnen de gevangenis muren te classificeren. Zoals eerder vermeld maakt Bronfenbrenner (1979) een opdeling in vier verschillende niveaus. In dit onderdeel wordt dit toegepast binnen de gevangeniscontext.

Binnen het **microniveau** gaat het over persoonlijke doelen die gedetineerden voor zich houden. Het onderhouden van de conditie is hier een voorbeeld van (Brosens et al., 2013). Daarnaast speelt ook het **mesoniveau** een belangrijke rol in de ontwikkeling van een individu. Binnen dit niveau gaat het over de sociale relaties die gedetineerden hebben met andere gedetineerden, bewakers, sportfunctionarissen, familie en vrienden (Brosens et al., 2013). Het volgende niveau betreft het **exoniveau**. Hier gaat het over het organisatorische aspect binnen de gevangenis. Het gaat hier om het sportaanbod en het verschaffen van informatie (Brosens et al., 2013). Als laatste komt het **macroniveau** aan bod. In het algemeen gaat het hier over de wetgeving en regelgeving van een land. Binnen dit onderzoek wordt dit niveau echter niet opgenomen.

Figuur 2: Ecologisch model van Bronfenbrenner (Brosens, De Donder, & Verté, 2012, p. 17)

Eerder werd reeds aangehaald dat gedetineerden m.b.t. sportparticipatie tot de kansengroepen behoren (Verschuere en Van Driessche, 2011). De drempels die gedetineerden ervaren betreffende het participeren aan sportactiviteiten worden hieronder besproken, opgedeeld aan de hand van de verschillende niveaus.

Vertrekkend vanuit het ecologisch model worden de verschillende barrières geclassificeerd. Er wordt opnieuw een onderscheid gemaakt tussen persoonlijke drempels (=microniveau), sociale drempels (=mesoniveau) en organisatorische drempels (=exoniveau).

3.4.1 Persoonlijke drempels (=Microniveau)

Uit het Europese onderzoek Prisoners on The Move (2012) blijkt dat 57,8% van de gedetineerden voldoende fysiek actief zijn. Er is een significant verband tussen **leeftijd** en de mate van fysieke activiteit. De gemiddelde leeftijd van fysiek inactief gedetineerden is veel hoger dan de leeftijd van de fysiek actieve gedetineerden. Sportactiviteiten zijn dikwijls afgestemd op jongere gedetineerden. Bijgevolg hebben oudere gedetineerden minder mogelijkheden om deel te nemen aan sportieve activiteiten (Buzzini et al., 2005). Hun fysieke conditie is vaak veel beperkter en zij zijn minder vertrouwd met de sportactiviteiten (Prisoners on The Move, 2012).

Ook factoren zoals **blesures of ziekten** zorgen voor een afname van sportparticipatie (Hellemans, Aertsen, & Goethals, 2008). Gevangenen die lijden aan een chronische ziekte zijn vaak ondervetegenwoordigd. Zij hebben een **zwakke fysieke conditie** en nemen daarom minder vaak deel aan fysieke activiteiten (Prisoners on The Move, 2012). Medische redenen zijn in het onderzoek van Van Haegendoren et al. (2001) de tweede belangrijkste barrière voor gedetineerden om niet deel te nemen aan het sportaanbod.

Een aanzienlijk hoger percentage van gedetineerden die niet te kampen hebben met slapeloosheid, neemt deel aan sportactiviteiten. Dit heeft te maken met het feit dat slapeloosheid ervoor zorgt dat gedetineerden **moe zijn** en weinig energie bezitten om de dag door te komen (Elger, 2009).

Gedetineerden kunnen soms gewoonweg **geen zin** hebben om te sporten (Hellemans, Aertsen, & Goethals, 2008; Van Haegendoren et al., 2001). Daarbij is het ook belangrijk dat er sporten worden aangeboden die ze graag beoefenen. Wie buiten de muren een favoriete sport beoefend heeft en deze nu in de gevangenis niet meer kan doen, laat het dikwijls ook afweten om aan sportactiviteiten deel te nemen (Huybrechts, 2004).

3.4.2 Sociale drempels (=Mesoniveau)

Sociale relaties kunnen een invloed hebben op het al dan niet deelnemen aan sportactiviteiten. Wanneer gedetineerden binnen de hiërarchie op een **lage positie** staan is het mogelijk dat zij hierdoor worden **uitgesloten** (Prisoners on The Move, 2012). Ze kunnen ook **bang zijn om gepest te worden** of **houden niet van groepsactiviteiten** (Condon, Hek, & Harris, 2008) en participeren daarom niet.

3.4.3 Organisatorische drempels (=Exoniveau)

De behoefte om deel te nemen aan sportactiviteiten wordt steeds groter, maar het aanbod slaagt er vaak niet in om aan deze behoeften te voldoen. De oorzaak hiervan ligt niet enkel bij de sportbeoefenaar zelf, maar kan ook bij de organisatoren liggen. Het **aantal uren sport** dat per week wordt aangeboden is dikwijls niet in overeenstemming met het gewenste aantal uren (Van Haegendoren et al., 2001). Ook blijkt dat de sportlokalen dikwijls onvoldoende verlucht worden. Dit maakt de **omstandigheden** om te sporten **niet ideaal** (Hellemans, Aertsen, & Goethals, 2008). Uit het onderzoek van Van Haegendoren et al. (2001) blijkt **'er was geen sport'** de drempel die het vaakst werd aangehaald.

Condon, Hek en Harris (2008) geven aan dat oudere gedetineerden vinden dat zij slechts een beperkte toegang tot de sportactiviteiten hebben omdat ze niet als voldoende fit worden beschouwd. Op deze manier worden zij ten onrechte uitgesloten om een gezonde actieve levensstijl te behouden (Condon, Hek, & Harris, 2008)

Gevangenisgerelateerde factoren op organisatorisch vlak kunnen er ook voor zorgen dat gedetineerden in mindere mate deelnemen. Geïsoleerde gedetineerden die in een apart regime zitten op het moment dat de sportactiviteiten doorgaan, kunnen hierdoor niet deelnemen. De deelname is ook afhankelijk van het moment waarop gedetineerden in de gevangenis terechtkomen. Gedetineerden die pas in de gevangenis verblijven, behoren tot de ondervertegenwoordigde groepen. Kort gestraften krijgen omwille van de lange wachtlijsten dikwijls de kans niet om aan sport te participeren (Prisoners On The Move, 2012).

3.4.4 Overzicht

Tabel 2: Overzicht drempels binnen de muren

Drempels	
Persoonlijke drempels (=Micro)	<ul style="list-style-type: none">• Leeftijd• Gezondheidsproblemen• Emotionele problemen• Geen interesse
Sociale drempels (=Meso)	<ul style="list-style-type: none">• Lage positie• Bang zijn om gepest te worden• Niet houden van groepsactiviteiten
Organisatorische drempels (=Exo)	<ul style="list-style-type: none">• Gevangenisgerelateerd• Faciliteiten onaangepast• Beperkt aanbod

4 Onderzoeksvragen

Ondanks het onderzoek betreffende de effecten en motieven rond sportparticipatie (Martos-Garcia et al., 2009; Elger, 2009; Verdot et al., 2010), is het ook belangrijk om zicht te krijgen op de barrières binnen dit domein (Johnsen, 2001). Op Europees vlak heeft het onderzoek van Prisoners on The Move (2012) reeds een eerste blik geworpen op de drempels tot sportparticipatie. Ook in het onderzoek van Van Haegendoren et al. (2001) en Hellemans et al. (2008) worden de drempels betreffende sportparticipatie aangehaald. Toch is er duidelijk een leemte omtrent onderzoek dat zich specifiek richt naar barrières binnen het sportdomein. Johnsen (2001) verklaart immers dat er niet enkel onderzoek nodig is naar gedetineerden die participeren, maar dat er ook nood is aan onderzoek naar diegenen die niet deelnemen aan de sportactiviteiten.

Deze masterproef tracht om de drempels betreffende sportparticipatie van gedetineerden in Vlaanderen in kaart te brengen, specifiek voor de gevangenis van Antwerpen, door een antwoord te formuleren op volgende onderzoeksvragen:

Participatiedrempels

1. Welke verschillende soorten drempels ervaren gedetineerden om te participeren aan sportactiviteiten binnen de gevangenis van Antwerpen?
2. Is er een verschil in participatiedrempels naargelang socio-demografische, gevangenis gerelateerde en socio-economische factoren?

DEEL 2: DATA EN METHODE

Aangezien er gepeild wordt naar frequenties en verschillen werd in dit onderzoek gekozen voor een kwantitatief onderzoeksopzet. In dit tweede deel worden de onderzoekseenheden besproken, waarna de dataverzamelmethode onder de loep wordt genomen, gevolgd door het onderzoeksinstrument dat gebruikt werd. De gehanteerde analyseprocedure komt als laatste onderdeel aan bod.

1 Onderzoekseenheden

Alle mannelijke gedetineerden en geïnterneerden, alsook de vrouwelijke gedetineerden en geïnterneerden die op het tijdstip van de afname van de vragenlijsten in de gevangenis van Antwerpen aanwezig waren, mochten op vrijwillige basis de vragenlijst invullen en op deze manier meewerken aan het onderzoek.

Sommige gevangenen konden omwille van verschillende redenen niet deelnemen aan het onderzoek. Een bijzonder veiligheidsregime, verblijf in een isoleercel, een verzwakte mentale gezondheid of depressie, het statuut van halve vrijheid of verblijf in het ziekenhuis waren hier de aanleiding voor. Andere gedetineerden bevonden zich wel in de mogelijkheid om deel te nemen aan het onderzoek maar hadden hier geen zin in, wilden liever slapen, waren ziek, of geloofden niet in het onderzoek omdat er naar hun mening niets met de resultaten gedaan wordt. Ook waren er gedetineerden die geen van de 13 aangeboden talen spraken, waardoor ook zij niet deelnamen aan het onderzoek (Brosens, De Donder, & Verté, 2013).

Binnen deze masterproef omtrent de participatiedrempels m.b.t. sport werd enkel gebruik gemaakt van de data die betrekking hebben op de mannelijke gedetineerden en vrouwelijke gedetineerden en geïnterneerden. De mannelijke geïnterneerden die op de vleugel F verbleven (de specifieke vleugel voor geïnterneerden) werden niet opgenomen in de analyse. Bij de vrouwen zitten gedetineerden en geïnterneerden door elkaar.

In totaal namen 486 gedetineerden deel aan het onderzoek (=73.97%). Hiervan waren er 54 vrouwen (11.1%) en 432 mannen (88.9%). Zij vormden dan ook de onderzoekseenheden binnen deze masterthesis. De gemiddelde leeftijd van de respondenten was 32.99 jaar ($SD=10.479$), met een minimumleeftijd van 17 jaar en een maximumleeftijd van 67. Bijna driekwart (74.4%) van de gedetineerden was jonger dan 40 jaar. De respondenten gingen gemiddelde 10,18 jaar naar school exclusief de kleuterschool ($SD=3.98$). Het maximum aantal aangegeven jaren naar school is 25. 1.3% gaf aan nooit naar school geweest te zijn.

De helft van de respondenten gaf aan de Nederlandse taal heel goed te kennen. 28% had een beetje kennis van het Nederlands, 21.9% beheerste de Nederlandse taal helemaal niet. 39.4% van de ondervraagden was Belg en 30.0% Europeaan, maar niet Belg. Het overige deel (30.6%) was niet-Europeaan. In totaal waren 62 nationaliteiten vertegenwoordigd in de gevangenis van Antwerpen.

2 Dataverzamelmethode

Dit onderzoek kaderde in het grootschalig onderzoek 'hulp- en dienstverlening gevangenis Antwerpen: een onderzoek naar de behoeften van gedetineerden' dat sinds 2011 van start ging. Binnen dit onderzoek werden motieven en drempels onderzocht die een invloed hebben op de participatie aan de verschillende hulp- en dienstverleningsdomeinen, nl.: arbeid, cultuur, gezondheid, onderwijs, sport en welzijn.

Er is gekozen om een gestructureerde enquête af te nemen om op die manier te achterhalen hoeveel gedetineerden al dan niet deelnemen, welke motieven of drempels zij ervaren, e.d. Er werd ook steeds ruimte gelaten om zelf mogelijkheden in te vullen en op deze manier nieuwe antwoordmogelijkheden, die uit het kwalitatief vooronderzoek niet naar voor kwamen, toch op te kunnen nemen in de data.

De gedetineerden werden door hulp- en dienstverleners van de Vlaamse Gemeenschap geïnformeerd en gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek. De vragenlijsten werden ingevuld in een klaslokaal waar telkens een onderzoeker en een vrijwilliger (d.w.z. een hulp- en dienstverlener) aanwezig waren om ondersteuning te bieden. Dat vond plaats in oktober 2012 in de gevangenis van Antwerpen. De vragenlijst werd bij alle gedetineerden afgenomen in de taal die zij het beste beheersen. De taak van de vrijwilligers en onderzoekers bestond er ook uit om het doel van de bevraging te verduidelijken en de opbouw van de vragenlijsten te bespreken. Vragen met meerdere antwoordmogelijkheden of doorverwijzende vragen werden grondig toegelicht.

Ook werden er op voorhand flyers verspreid onder de gedetineerden en affiches gedrukt die in de bibliotheek en de wachtkamer van de dokter werden opgehangen om hen te informeren over wat er ging gebeuren. Op de interne zender van de gevangenis werd drie keer per dag het promotiefilmpje afgespeeld om gedetineerden warm te maken voor de bevraging.

3 Onderzoeksinstrument

Aan de hand van een literatuurstudie en 13 focusgesprekken werd er een enquête opgesteld. Dit gebeurde door Prof. Liesbeth De Donder, Prof. Dominique Verté en Dra. Dorien Brosens in samenwerking met de stuurgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van elke sector binnen de gevangenis (onderwijs, sport, arbeid, welzijn, gezondheid en cultuur) en de beleidsmedewerker. De vragenlijst bestond uit 64 vragen, onderverdeeld in 9 hoofdtopics: (1) socio-demografische en socio-economische gegevens, (2) sport, (3) onderwijs, (4) werk, (5) welzijn, (6) bibliotheek, (7) cultuur, (8) geestelijke gezondheid, (9) varia. De vragenlijst werd in dertien verschillende talen aangeboden (Nederlands, Engels, Frans, Duits, Arabisch, Turks, Pools, Farsi, Spaans, Russisch, Roemeens, Albanees en Italiaans) om een zo groot mogelijk deel van de populatie te bereiken. Een Nederlandstalige versie is terug te vinden in bijlage 1.

Er werden vier verschillende versies van de vragenlijst opgesteld: een versie voor mannelijke gedetineerden, mannelijke geïnterneerden, vrouwelijke gedetineerden en vrouwelijke

geïnterneerden. Dit werd gedaan om tegemoet te komen aan het verschil in aanbod binnen de gevangenis voor de verschillende doelgroepen.

Voor dit onderzoek was voornamelijk vraag 12 van de vragenlijst van belang. Deze vraag tracht de drempels om te participeren aan sportactiviteiten te achterhalen. Deze vraag kon enkel worden ingevuld door gedetineerden die de afgelopen maand niet aan sport hadden gedaan. De vragenlijst gaf 29 verschillende soorten drempels weer. Indien hun mening niet tussen voorgaande mogelijkheden stond, konden de gedetineerden bij optie 30 zelf invullen waarom ze niet geparticipeerd hebben aan sportactiviteiten. Er waren meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk.

3.1 Afhankelijke variabelen

Als afhankelijke variabelen worden de verschillende soorten drempels gebruikt. Deze werden in drie groepen verdeeld en daarna in categorieën: persoonlijke drempels (interesse, taal, welbevinden), sociale drempels (naar medegedetineerden, naar personeel) en organisatorische drempels (informatief, gevangenisgerelateerd, aanbod). Tabel 3 geeft een overzicht van welke drempels uit de vragenlijst tot welke categorie werden gerekend.

Tabel 3: afhankelijke variabelen

Afhankelijke variabelen			
Persoonlijke drempels	Interesses (V12_03, V12_04, V12_05, V12_06, V12_07, V12_08, V12_19, V12_21)	Taal (V12_09)	Fysiek en mentaal welbevinden (V12_12, V12_22, V12_24, V12_28, V12_29)
Sociale drempels	Naar medegedetineerden (V12_14, V12_20, V12_25, V12_27)	Naar personeel (V12_11, V12_13)	
Organisatorische drempels	Informatief (V12_01, V12_10, V12_16)	Gevangenisgerelateerd (V12_02, V12_15, V12_23, V12_26)	Aanbod (V12_17, V12_18)

3.2 Onafhankelijke variabelen

In de analyse werd gebruik gemaakt van socio-demografische factoren: geslacht (man, vrouw), leeftijd (17-25, 26-45, 46+), nationaliteit (Belg, Europeaan, niet-Europeaan), kinderen (ja, nee) en partner (ja, nee). Binnen de socio-economische factoren werden volgende variabelen gehanteerd: beheersing Nederlands (heel goed, een beetje, helemaal niet) en aantal gevolgde schooljaren voor hechtenis (0-9, 10-12, 13-14, 15+ jaar). Met betrekking tot de gevangenisgerelateerde factoren gaat het om drie variabelen: werken in de gevangenis (ja, nee), verblijfsduur hechtenis (1 week tot 1 maand, 2 tot 6 maand, meer dan 6 maand) en het statuut van de gedetineerde (beklaagd, veroordeeld, geïnterneerd, ik weet het niet).

4 Analysemethode

De vragenlijsten werden ingevoerd in SPSS 20.0: Statistical Package for the Social Sciences. Er werd gestart met een data cleaning om typfouten en codeerfouten uit het databestand te verwijderen en zo het bestand klaar te maken voor de analyses.

Aangezien binnen dit onderzoek een populatie werd bevraagd, werd gebruik gemaakt van beschrijvende statistiek. Het doel hiervan is om de gegevens op een overzichtelijke manier weer te geven (Baarda et al., 2007). De soorten drempels en de bijhorende categorieën, die gebaseerd zijn op het model van Bronfenbrenner, worden weergegeven aan de hand van tabellen, met bijhorende percentages. Als conclusie wordt een histogram weergegeven om grafisch aan te tonen welke drempels de meeste invloed hebben op de sportparticipatie.

Om verschillen in participatie naargelang socio-demografische-, gevangenis gerelateerde- en socio-economische factoren weer te geven, wordt de **Chi-kwadraattoets** toegepast. Deze toets gaat na of er een significant verschil is tussen twee of meer nominale of ordinale variabelen. De nulhypothese stelt dat er geen significant verschil is tussen de variabelen. Bij een significantiewaarde 'p' groter dan .05 aanvaarden we deze hypothese. Conclusie: er is geen significant verschil op te merken. Als 'p' zich tussen .05 en .01 bevindt, dan is er sprake van een tendens. Indien 'p' kleiner is dan .05 wordt de nulhypothese verworpen. Conclusie: er is een significant verschil tussen de verschillende groepen (Baarda et al., 2007). Volgens de voorwaarden van de Chi-kwadraattoets mogen slechts 20% van de cellen een 'expected count' (verwachte frequenties) hebben van minder dan 5. Hierdoor werden verschillende klassen samengevoegd.

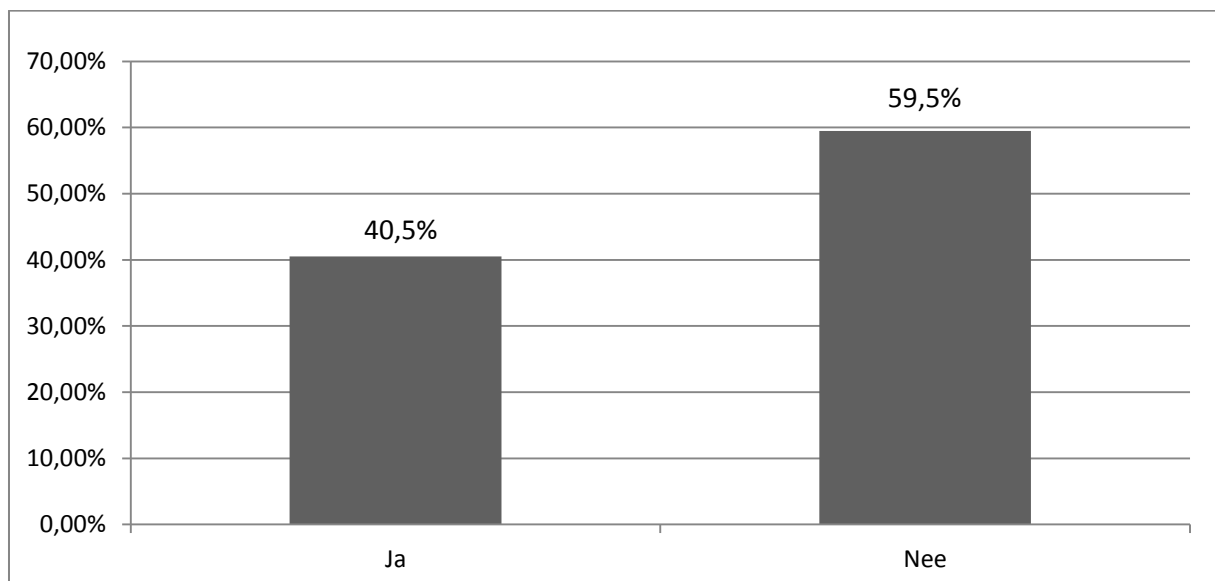
DEEL 3: RESULTATEN

In dit onderdeel worden de resultaten van het onderzoek weergegeven. Allereerst komt de algemene participatiegraad aan bod, gevolgd door de verschillende drempels die gedetineerden ervaren met betrekking tot sportparticipatie. Als laatste wordt voor een aantal socio-demografische, socio-economische en gevangenisgerelateerde factoren nagegaan of er verschillen merkbaar zijn in de drempels die gedetineerden ervaren.

1 Participatie aan sportactiviteiten

1.1 Algemene participatiegraad

Vraag 11 van de enquête peilt naar de deelname aan sportactiviteiten in de gevangenis van Antwerpen. Grafiek 1 toont aan dat 40,5% van de gedetineerden de voorbije maand aan sport heeft gedaan buiten de cel. De oefeningen die gedetineerden individueel op cel beoefenen zijn hierbij niet opgenomen. 59,5% participeerde de afgelopen maand niet aan het aangeboden sportaanbod.

Grafiek 1: Algemene participatiegraad sportactiviteiten (N=469)

2 Participatiedrempels

Gedetineerden die de afgelopen maand niet aan sport hebben geparticipeerd konden hiervoor verschillende redenen aangeven. In dit onderdeel worden de drempels besproken die gedetineerden ervaren met betrekking tot sportparticipatie. Onderstaande resultaten hebben betrekking op de niet-participanten (=59,5%).

In tabellen 4 tot en met 6 wordt een overzicht gegeven van het percentage gedetineerden dat aangeeft niet te sporten omwille van persoonlijke, sociale en organisatorische drempels. De drempels werden ondergebracht in verschillende categorieën. Bij persoonlijke drempels onderscheiden we drie categorieën, bij sociale drempels twee en bij organisatorische drempels opnieuw drie categorieën.

- **PERSOONLIJKE DREMPELS:** (1) interesses, (2) taal, (3) fysiek en mentaal welbevinden
- **SOCIALE DREMPELS:** (1) naar medegedetineerden, (2) naar personeel
- **ORGANISATORISCHE DREMPELS:** (1) informatief, (2) gevangenisgerelateerd, (3) aanbod

Voor elke drempel wordt het percentage apart weergegeven. Per categorie wordt ook een subtotaal meegegeven en helemaal onderaan is het totaal af te lezen. Het totaal geeft aan hoeveel procent van de gedetineerden niet sport omwille van de persoonlijke, sociale of organisatorische drempels.

2.1 Persoonlijke drempels

In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de persoonlijke drempels die gedetineerden ervaren met betrekking tot sportparticipatie. De persoonlijke drempels, die zich op microniveau bevinden, werden onderverdeeld in drie categorieën: (1) interesses, (2) taal en (3) fysiek en mentaal welbevinden.

De categorie **interesses** werd het meest aangehaald als oorzaak om niet te participeren (53.7%). Voornamelijk liever gaan werken scoorde hoog (23.2%). Ook het krijgen van bezoek (16.9%) en het feit dat gedetineerden de voorkeur geven aan de wandeling (15.8%) in plaats van aan sportactiviteiten zijn redenen om niet te participeren.

Ook **gezondheidsredenen** kunnen aan de oorsprong liggen. Zo zegt 21.3% van de ondervraagden dat hun fysiek en mentaal welbevinden hen soms weerhoudt van te sporten. Binnen deze categorie is het niet mogen sporten van de dokter (6.6%) de meest doorslaggevende drempel. Een **taalbarrière** vormt voor 12.1% van de gedetineerden een drempel om te participeren aan sportactiviteiten.

Algemeen kunnen we stellen dat 69.1% van de gedetineerden persoonlijke drempels aangeeft als redenen om niet te sporten.

Tabel 4: Persoonlijke drempels tot sportparticipatie (=Micro)

PERSOONLIJKE DREMPELS		PERCENTAGE
Interesses	Ik ga liever werken	23.2%
	Ik ga liever naar mijn bezoek	16.9%
	Ik ga liever naar de wandeling	15.8%
	Ik heb er geen zin in	13.2%
	Ik doe liever iets anders	9.6%
	Ik ga liever naar de viering van mijn geloof	7.7%
	Ik hou niet van sport	5.1%
	De sportactiviteiten zijn niet interessant	3.3%
	Subtotaal	53.7%
Taal	Ik spreek de taal niet goed genoeg	12.1%
	Subtotaal	12.1%
Fysiek en mentaal welbevinden	Ik mag niet aan sport doen van de dokter	6.6%
	Ik ben bang voor blessures	5.9%
	Ik sport niet omdat ik toch niet voldoende mag sporten. Ik krijg er geen betere conditie van.	5.5%
	Ik ben te moe om te sporten	4.0%
	Ik ben niet fit genoeg omdat ik te zwaar ben	2.9%
	Subtotaal	21.3
TOTAAL		69.1%

2.2 Sociale drempels

In tabel 5 wordt een overzicht gegeven van de sociale drempels die gedetineerden ervaren met betrekking tot sportparticipatie. De sociale drempels, die zich op mesoniveau bevinden, werden onderverdeeld in twee categorieën: (1) naar medegegetineerden en het (2) personeel toe.

14% van de gedetineerden neemt niet deel aan sportactiviteiten omwille van sociale drempels **naar medegegetineerden** toe. Het willen vermijden van ruzies met elkaar is hierbij de belangrijkste drempel (9.2%). Slechts 1.8% van de gedetineerden haalde pesten of bedreigingen aan als drempel tot niet-participatie.

Het percentage gedetineerden dat sociale drempels naar het **personeel** aanhaalt ligt lager (9.6%). Opvallend hierbij is dat gedetineerden aangeven niet te participeren omdat ze de chefs niet tot last willen zijn (8.1%).

Algemeen kunnen we stellen dat 18.7% van de ondervraagden niet participeert aan het sportaanbod omwille van sociale drempels.

Tabel 5: Sociale drempels tot sportparticipatie (=Meso)

SOCIALE DREMPELS		PERCENTAGE
Naar medegegetineerden	Ik wil geen ruzie	9.2%
	Ik hou niet van de sfeer	4.8%
	Ik hou niet van sporten in groep	2.9%
	Andere gedetineerden pesten of bedreigen mij	1.8%
	Subtotaal	14%
Naar personeel	Ik wil de chefs niet tot last zijn	8.1%
	Ik heb slechte dingen gehoord over de sportmonitoren	1.5%
	Subtotaal	9.6%
TOTAAL		18.7%

2.3 Organisatorische drempels

In tabel 6 wordt een overzicht gegeven van de organisatorische drempels die gedetineerden ervaren met betrekking tot sportparticipatie. De organisatorische drempels, die zich op exoniveau bevinden, werden onderverdeeld in drie categorieën: (1) informatief, (2) gevangenisgerelateerd en (3) aanbod.

Een aanzienlijk percentage (34.6%) van de gedetineerden sport niet omwille van **gevangenisgerelateerde** oorzaken. Het feit dat gedetineerden pas in de gevangenis zitten was binnen deze categorie een vaak genoemde drempel (27.9%).

Ook het krijgen van te weinig **informatie** blijkt een vaak aangehaalde drempel (29.4%). Gedetineerden reageren soms wel op het sportaanbod door het schrijven van een rapportbriefje, maar 14.7% van hen geeft aan dat ze daar nooit een antwoord op gekregen hebben. 11.8% onder hen geeft ook aan dat ze niet weten hoe ze zich moeten inschrijven.

Een lager aandeel (15.1%) van de ondervraagden sport niet omwille van drempels betreffende het **aanbod**. 12.5% van de gedetineerden wil graag deelnemen aan sportactiviteiten maar kan dit niet doen omdat de sportactiviteiten vol zitten.

In totaal geeft meer dan de helft van de ondervraagden (58.1%) aan dat ze niet sporten omwille van organisatorische problemen.

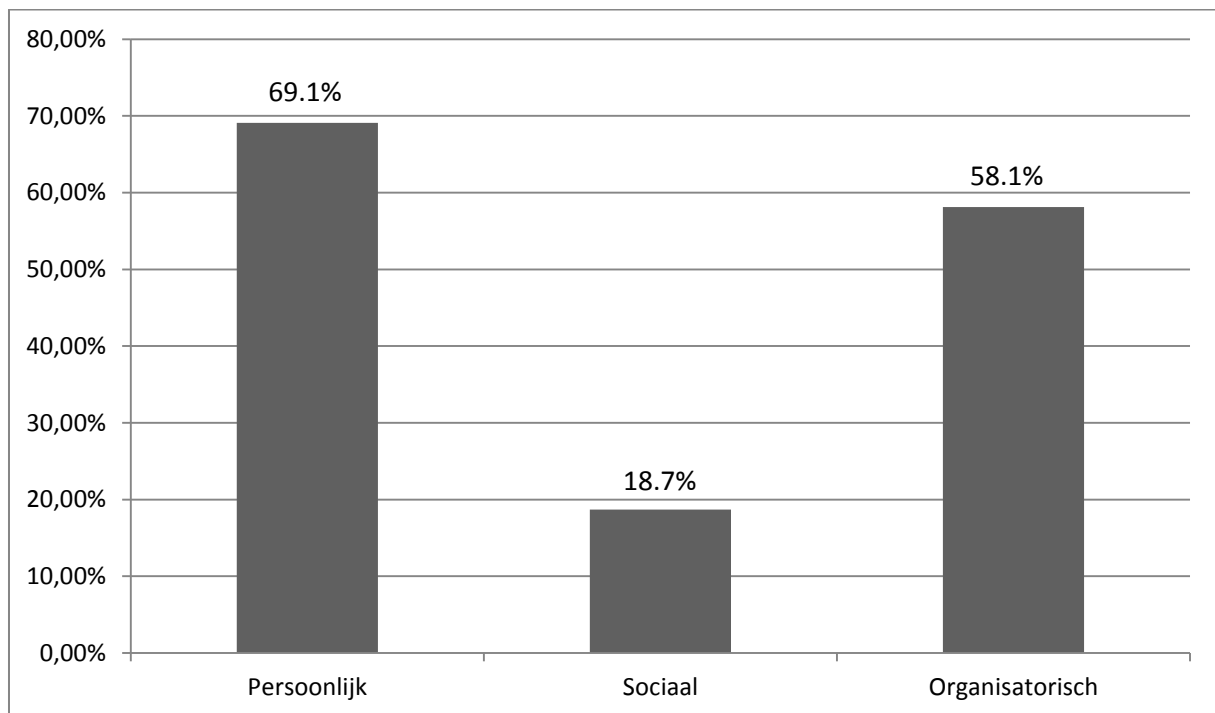
Tabel 6: Organisatorische drempels tot sportparticipatie (=Exo)

ORGANISATORISCHE DREMPELS		PERCENTAGE
Informatief	Ik heb een rapportbriefje geschreven maar ik kreeg geen antwoord	14.7%
	Ik weet niet hoe ik mij moet inschrijven	11.8%
	Ik wist niet dat het kon	10.7%
	Subtotaal	29.4%
Gevangenisgerelateerd	Ik zit pas in de gevangenis	27.9%
	Alles wat met de gevangenis te maken heeft is slecht	7.7%
	Ik mag niet douchen na het sporten	4.8%
	Ik mag nu niet sporten omdat ik geschorst ben	0.4%
	Subtotaal	34.6%
Aanbod	Ik wilde wel, maar de sportactiviteiten zaten vol	12.5%
	Er was geen sport buiten de cel	2.9%
	Subtotaal	15.1%
TOTAAL		58.1%

2.4 Vergelijking

Samenvattend kan gesteld worden dat gedetineerden meer persoonlijke drempels ervaren dan sociale (18,7%) of organisatorische drempels (58,1%). Maar liefst 69,1% van de gedetineerden ervaart één of meerdere persoonlijke drempels en participeert hierdoor niet aan het sportaanbod. De sociale drempels blijken de minst grote oorzaak te zijn van het niet participeren aan sportactiviteiten in de gevangenis van Antwerpen.

Binnen de persoonlijke drempels, op microniveau, blijkt de categorie 'interesses' de meest aangehaalde drempel. Gedetineerden geven vaak de voorkeur aan werken in de gevangenis in plaats van te sporten. Bij de sociale drempels, op mesoniveau, spelen de contacten met medege-detineerden de grootste rol. Gedetineerden willen voornamelijk ruzies vermijden en nemen daarom niet deel aan het sportaanbod. Gelet op de organisatorische drempels, op exoniveau, komen de gevangenisgerelateerde drempels het meest naar voor. Gedetineerden die pas in de gevangenis verblijven, kunnen dikwijls niet deelnemen aan sportactiviteiten. Deze laatstgenoemde drempel vormt over de gehele lijn de grootste barrière (27,9%).

Grafiek 2: Overzicht persoonlijke, sociale en organisatorische drempels

3 Profielmatige verschillen

Naast de algemene participatiegraad betreffende sportactiviteiten en de soorten drempels die gedetineerden ervaren, werd nagegaan welke groepen welke drempels aangeven. Zo werd voor een aantal socio-demografische, socio-economische en gevangenisgerelateerde factoren nagegaan of er verschillen zijn in de drempels die gedetineerden ervaren met betrekking tot sportparticipatie.

De verschillende drempels worden telkens als testvariabele genomen en de andere variabele als splitsingsvariabele. Tabellen 7 tot en met 9 geven een overzicht van de ervaren drempels volgens socio-demografische, socio-economische en gevangenisgerelateerde factoren. De significante verschillen worden in de tabel weergegeven d.m.v. een sterretje '*': significantie: $p < .05$

Net als bij het overzicht van de verschillende soorten drempels worden ook hier dezelfde categorieën gebruikt:

- **PERSOONLIJKE DREMPELS:** (1) interesses, (2) taal, (3) fysiek en mentaal welbevinden
- **SOCIALE DREMPELS:** (1) naar medegedetineerden, (2) naar personeel
- **ORGANISATORISCHE DREMPELS:** (1) informatief, (2) gevangenisgerelateerd, (3) aanbod

3.1 Socio-demografische factoren

Tabel 7: Ervaren drempels volgens socio-demografische factoren - *significant verschil= $p < 0.05$

SOCIO- DEMOGRAFISCHE FACTOREN	PERSOONLIJK			SOCIAAL		ORGANISATORISCH		
	Interesses	Taal	Welbevinden	Mede- gedetineerden	Personeel	Informatief	Gevangenis- gerelateerd	Aanbod
Geslacht								
Man	51.0%*	/	20.4%	/	/	29.0%	33.9%	/
Vrouw	77.8%*	/	29.6%	/	/	33.3%	40.7%	/
Leeftijd								
17 - 25	49.2%	14.8%	24.6%	9.8%	6.6%	36.1%	37.7%	19.7%
26 - 45	52.1%	12.1%	20.0%	13.9%	9.7%	28.5%	32.1%	15.8%
46+	65.8%	5.3%	23.7%	21.1%	10.5%	18.4%	36.8%	5.3%
Nationaliteit								
Belg	57.7%	1.8%*	26.1%	13.5%	7.2%	21.6%*	36.9%	15.3%
Europeaan	60.8%	23.5%*	15.7%	17.6%	7.8%	29.4%*	39.2%	11.8%
Niet-Europeaan	44.1%	17.2%*	19.4%	11.8%	12.9%	40.9%*	28.0%	18.3%
Kinderen								
Ja	59.8%*	11.8%	20.5%	18.1%*	12.6%	27.6%	37.8%	15.0%
Nee	44.5%*	11.8%	24.4%	9.2%*	5.9%	28.6%	32.8%	16.0%
Partner								
Ja	55.7%	12.6%	21.0%	17.4%	10.2%	32.9%	33.5%	17.4%
Nee	49.5%	9.5%	23.2%	9.5%	7.4%	22.1%	34.7%	9.5%

Met betrekking tot de **PERSOONLIJKE DREMPELS**, meer specifiek de eerste categorie 'interesses', is er een significant verschil op te merken tussen mannen en vrouwen ($X^2=7.003$; $df=1$; $p=.008$). 51.0% van de mannen doet niet aan sport omdat ze andere interesses hebben, niet van sport houden, of de sportactiviteiten niet interessant genoeg vinden. Bij de vrouwen is dat maar liefst 77.8%. Ook op vlak van kinderen is er een significant verschil gevonden ($X^2=5.770$; $df=1$; $p=.016$). 59.8% van de ondervraagden die kinderen hebben geven aan dat ze niet sporten omwille van andere interesses. Bij de gedetineerden zonder kinderen is dat 44.5%. Er zijn echter geen significante verschillen gevonden tussen leeftijd ($X^2=2.889$; $df=2$; $p=.236$), nationaliteit ($X^2=5.167$; $df=2$; $p=.076$) en het al dan niet hebben van een partner ($X^2=.940$; $df=1$; $p=.332$).

Bij de tweede categorie van persoonlijke drempels, '**taal**', is er een significant participatieverschil op te merken naargelang de nationaliteit van het individu ($X^2=20.065$; $df=2$; $p=.000$). Respondenten met een Europese nationaliteit lijken het meest te kampen met een taalbarrière (23.5%). Bij de niet-Europeanen gaat het om 17.2% en bij Belgen slechts om 1.8% van de ondervraagden. Binnen deze categorie zijn er geen significante verschillen op te merken naargelang leeftijd ($X^2=2.096$; $df=2$; $p=.351$) en het al dan niet hebben van kinderen ($X^2=.000$; $df=1$; $p=.991$) of een partner ($X^2=.574$; $df=1$; $p=.449$).

Bij de derde en laatste categorie van persoonlijke drempels '**fysiek en mentaal welbevinden**' zijn geen significante verschillen gevonden.

Voor de **SOCIALE DREMPELS**, zijn er binnen de categorie '**medegedetineerden**' geen significante verschillen gevonden naargelang leeftijd ($X^2=2.447$; $df=2$; $p=.294$), nationaliteit ($X^2=.949$; $df=2$; $p=.622$) en het hebben van een partner ($X^2=3.041$; $df=1$; $p=.081$). Van de gedetineerden met kinderen ervaren 18.1% een sociale drempel naar de medegedetineerden toe. Van de ondervraagden zonder kinderen is dat slechts de helft (9.1%). Dit verschil is significant ($X^2=4.055$; $df=1$; $p=.044$). Binnen de categorie naar '**personeel**' zijn geen significante verschillen gevonden.

Voor de **ORGANISATORISCHE DREMPELS** is een significant verschil gevonden op vlak van nationaliteit binnen de categorie '**informatief**'. Zo blijkt dat niet-Europeanen vaker informatieve drempels ondervinden (40.9%) in vergelijking met Europeanen (29.4%) en Belgen (21.6%). Voor de andere socio-demografische factoren zijn binnen de categorie 'informatief' geen significante verschillen gevonden. Binnen de categorieën '**gevangenisgerelateerd**' en '**aanbod**' zijn ook geen significante verschillen op te merken.

Voor de socio-demografische factor 'geslacht' zijn op vlak van de categorieën drempels 'taal', 'medegedetineerden', 'personeel' en 'aanbod' de analyses onmogelijk. De 'expected count' is in alle gevallen groter dan 20% waardoor de chi-kwadraattoets niet mag uitgevoerd worden (Baarda et al., 2007). Deze percentages werden dan ook niet opgenomen in tabel 7.

3.2 Socio-economische factoren

Tabel 8: Ervaren drempels volgens socio-economische factoren - *significant verschil= $p < 0.05$

SOCIO- ECONOMISCHE FACTOREN	PERSOONLIJK		SOCIAAL		ORGANISATORISCH			
	Interesses	Taal	Welbevinden	Mede- gedetineerden	Personeel	Informatief	Gevangenis- gerelateerd	Aanbod
Beheersing Nederlands (N=263)								
<i>Heel goed</i>	57.1%	0.0%*	24.1%	14.3%	6.8%	23.3%	34.6%	18.8%
<i>Een beetje</i>	46.7%	18.7%*	21.3%	12.0%	12.0%	32.0%	33.3%	10.7%
Helemaal niet	53.6%	30.4%*	14.3%	10.7%	12.5%	37.5%	35.7%	12.5%
Onderwijsniveau voor hechtenis								
<i>0-9 jaar</i>	52.3%	22.7%*	26.1%	18.2%	/	35.2%	36.4%	11.4%
<i>10-12 jaar</i>	54.1%	8.1%*	14.4%	10.8%	/	25.2%	36.0%	19.8%
<i>13-14 jaar</i>	44.8%	3.4%*	31.0%	3.4%	/	27.6%	27.6%	17.2%
<i>15+</i>	61.9%	7.1%*	23.8%	19.0%	/	31.0%	28.6%	9.5%

Met betrekking tot de **PERSOONLIJKE DREMPELS**, meer specifiek binnen de categorie 'interesses', zijn geen significante verschillen gevonden voor beide socio-economische factoren. Gedetineerden die heel goed Nederlands spreken blijken niet significant te verschillen van diegenen die de Nederlandse taal een beetje of helemaal niet beheersen. Bij de categorie 'taal' blijken deze drie groepen wel significant te verschillen ($X^2=39.889$; $df=2$; $p=.000$). 30.4% van de individuen die de Nederlandse taal helemaal niet beheersen ondervinden taalproblemen, met als gevolg een beperkte sportdeelname. Dit blijkt dus een grote drempel te zijn voor de ondervraagden. Bij gedetineerden die de taal heel goed beheersen ervaart niemand taalproblemen (0.0%). Van de respondenten die een beetje Nederlands kunnen geeft 18.7% aan dat de taal een barrière is. Binnen de categorie 'fysiek en mentaal welbevinden' zijn geen significante verschillen gevonden.

Voor de **SOCIALE DREMPELS** naar 'medegedetineerden' toe zijn er geen significante verschillen waarneembaar als het gaat over de beheersing van het Nederlands ($X^2=0.520$; $df=2$; $p=.771$) en het onderwijsniveau van de gedetineerden ($X^2=5.871$; $df=3$; $p=.118$). Hetzelfde geldt voor de categorie 'personeel'. Ook hier werden geen significante participatieverschillen gevonden voor de beheersing van de Nederlandse taal ($X^2=2.293$; $df=2$; $p=.318$).

Er zijn geen significante verschillen op te merken tussen respondenten met een verschillend onderwijsniveau naargelang de **ORGANISATORISCHE DREMPELS** 'informatief', 'gevangenisgerelateerd' en 'aanbod'. Dit geldt eveneens voor de mate waarin de gedetineerden de Nederlandse taal al dan niet beheersen.

Voor de socio-economische factor 'onderwijsniveau' zijn op vlak van personeel geen percentages opgenomen in tabel 8. De 'expected count' was voor deze categorie groter dan de toegestane 20%, waardoor de analyse niet mogelijk was (Baarda et al., 2007).

3.3 Gevangenisgerelateerde factoren

Tabel 9: Ervaren drempels volgens gevangenisgerelateerde factoren - *significant verschil= $p < 0.05$

GEVANGENIS- GERELATEERDE FACTOREN	PERSOONLIJK			SOCIAAL		ORGANISATORISCH		
	Interesses	Taal	Welbevinden	Mede- gedetineerden	Personeel	Informatief	Gevangenis- gerelateerd	Aanbod
Werken in de gevangenis								
<i>Ja</i>	75.0%*	/	16.7%	10.4%	/	12.5%*	8.3%*	8.3%
<i>Nee</i>	46.6%*	/	21.8%	13.0%	/	32.1%*	39.4%*	16.6%
Duur hechtenis								
<i>1 week tot 1 maand</i>	41.2%*	13.7%	18.6%	17.6%*	9.8%	36.3%	58.8%*	14.7%
<i>2 tot 6 maanden</i>	56.9%*	9.5%	22.4%	12.9%*	9.5%	25.9%	19.8%*	16.4%
<i>> 6 maanden</i>	64.3%*	3.6%	21.4%	0.0%*	3.6%	17.9%	14.3%*	10.7%
Statuut								
<i>Beklaagd</i>	42.4%*	12.0%	18.5%	12.0%	/	31.5%	39.1%	15.2%
<i>Veroordeeld</i>	50.0%*	8.3%	26.7%	10.0%	/	30.0%	26.7%	18.3%
<i>Geïnterneerd</i>	90.9%*	9.1%	27.3%	27.3%	/	9.1%	18.2%	9.1%
<i>Ik weet het niet</i>	57.8%*	9.4%	15.6%	12.5%	/	23.4%	37.5%	9.4%

Bij de **PERSOONLIJKE DREMPELS** is er een significant verschil gevonden binnen de categorie 'interesses' voor de drie gevangenisgerelateerde factoren. Gedetineerden die werken in de gevangenis blijken significant te verschillen van gedetineerden die niet werken als het gaat om 'interesses' ($X^2=12.399$; $df=1$; $p=.000$). 75.0% van de respondenten die werken in de gevangenis geven aan niet te sporten omdat ze andere interesses hebben, niet houden van sport of omdat de

sportactiviteiten niet interessant genoeg zijn. Bij de niet-werkers gaat 46.6% niet sporten omwille van dezelfde oorzaken. Ook bij het overzicht van de persoonlijke drempels (zie 2.1) werd al aangehaald dat 23.2% van de gedetineerden liever gaat werken in plaats van te sporten.

Binnen dezelfde categorie blijkt dat gedetineerden, naargelang de tijd die ze reeds in de gevangenis verblijven, significant van elkaar verschillen ($X^2=7.527$; $df=2$; $p=.023$). Ook op vlak van statuut is er een significant verschil waargenomen. 42.4% van de beklagden sport niet omwille van de interessdrempels, terwijl dit bij de geïnterneerden meer dan het dubbele is (90.9%). Dit verschil is significant ($X^2=10.952$; $df=3$; $p=.012$).

Voor de categorieën drempels '**taal**' en '**fysiek en mentaal welbevinden**' zijn voor de drie gevangenisgerelateerde factoren geen significante verschillen op te merken.

Gelet op de **SOCIALE DREMPELS** blijken gedetineerden die het kortst in de gevangenis zaten (1 week tot 1 maand) meer drempels naar '**medegedetineerden**' te ondervinden (17.6%) in vergelijking met gedetineerden die twee tot zes maanden in de gevangenis zaten (12.9%) en diegenen die meer dan zes maanden in de gevangenis verbleven (0.0%). Bij dit verschil is er sprake van een tendens, aangezien 'p' zich tussen .05 en .01 bevindt ($X^2=5.934$; $df=2$; $p=.051$). Binnen deze categorie is er geen significant verschil tussen de drie hechtenistitels ($X^2=2.586$; $df=3$; $p=.460$) en het al dan niet werken in de gevangenis ($X^2=.227$; $df=1$; $p=.634$). Ook binnen de categorie '**personeel**' zijn geen significante verschillen gevonden naargelang de drie gevangenisgerelateerde factoren.

Op **ORGANISATORISCH** vlak kan worden opgemerkt dat '**informatieve**' ($X^2=7.309$; $df=1$; $p=.007$) en '**gevangenisgerelateerde**' ($X^2=16.706$; $df=1$; $p=.000$) drempels significante verschillen met zich meebrengen. Gedetineerden die niet werken ondervinden voor beide categorieën telkens hogere drempels in vergelijking met gedetineerden die wel werken. 32.1% van de niet-werkende gedetineerden ervaart informatieve drempels (t.o.v. 12.5% van de gedetineerden die werken) en 39.4% rapporteert gevangenisgerelateerde drempels (t.o.v. 8.3% van de werkende gedetineerden).

Een ander significant verschil werd gevonden binnen de gevangenisgerelateerde drempels ($X^2=42.250$; $df=2$; $p=.000$). Gedetineerden die 1 week tot 1 maand in de gevangenis zaten bleken meer gevangenisgerelateerde drempels te ervaren (58.8%) in vergelijking met de respondenten die twee tot zes maanden (19.8%) of meer dan zes maanden (14.3%) in de gevangenis verbleven.

Voor de drempels met betrekking tot het '**aanbod**' werden geen significante verschillen gevonden naargelang werken ($X^2=2.058$; $df=1$; $p=.151$), duur van de hechtenis ($X^2=.582$; $df=2$; $p=.748$) en de verschillende statuten ($X^2=2.391$; $df=3$; $p=.495$).

Het al dan niet werken in de gevangenis kon op vlak van 'taal' en 'naar personeel' niet geanalyseerd worden. De 'expected count' was telkens groter dan 20%, de voorwaarde om een chi-kwadraattoets te mogen uitvoeren. De percentages zijn dan ook niet opgenomen in tabel 9. Dit geldt eveneens voor de gevangenisgerelateerde factor 'statuut' op vlak van personeel.

DEEL 4: DISCUSSIE EN CONCLUSIE

Dit onderzoek spitst zich toe op de drempels die gedetineerden ervaren met betrekking tot sportparticipatie in de gevangenis van Antwerpen. In dit onderdeel komen de belangrijkste resultaten die centraal staan binnen het onderzoek aan bod: (1) participatiedrempels en (2) profielmatige verschillen van die drempels. Er wordt een terugkoppeling gemaakt met de literatuur en een antwoord op de onderzoeksvragen geformuleerd. Vervolgens worden beleidsaanbevelingen aangereikt en beperkingen van het eigen onderzoek besproken. Daarna komen de aanbevelingen voor verder onderzoek aan bod, gevolgd door de algemene conclusie.

1 Bespreking

1.1 Participatiedrempels

Onderzoeksvraag 1: Welke verschillende soorten drempels ervaren gedetineerden om te participeren aan sportactiviteiten binnen de gevangenis van Antwerpen?

Binnen dit onderzoek wordt gewerkt met drie groepen drempels, onderverdeeld in verschillende categorieën. Voor deze categorisering werd als theoretisch kader het ecologisch model van Bronfenbrenner (1979) gehanteerd. De eerste groep drempels betreft de persoonlijke drempels (micro), de drie categorieën hierin zijn (1) interesses, (2) taal en (3) fysiek en mentaal welbevinden. Als tweede groep gaat het over de drempels op sociaal vlak (meso), met als categorieën (1) naar medegedetineerden en (2) naar personeel. De derde en laatste groep drempels betreft de organisatorische drempels (exo) met als onderverdeling (1) informatief, (2) gevangenisgerelateerd en (3) aanbod.

De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat gedetineerden binnen de gevangenis van Antwerpen in de **eerste plaats** niet participeren aan de sportactiviteiten omwille van **PERSOONLIJKE DREMPELS**. Binnen deze groep scoren de drempels binnen de categorie 'interesses' het hoogst. Gedetineerden gaan liever werken, naar hun bezoek of de wandeling en participeren daarom niet aan het sportaanbod. Ze geven ook vaak aan dat ze geen zin hebben om te sporten. Hoewel Huybrechts (2004) aantoont dat gedetineerden het laten afweten om te sporten aangezien ze de sportactiviteiten niet interessant genoeg vinden, blijkt deze drempel in dit onderzoek minder belangrijk.

De taal vormt dan weer wel een belangrijke barrière. Voornamelijk voor Europeanen, ondervraagden die de taal helemaal niet beheersen en voor diegenen die slechts 0-9 jaar naar school zijn geweest. Indien gedetineerden de taal niet goed beheersen is het mogelijk dat zij op deze manier minder sociale contacten leggen met medegedetineerden, terwijl de sociale meerwaarde van sport vaak een belangrijke factor is binnen de muren (Martos-Garcia et al., 2009; Condon, Hek & Harris, 2008; Johnsen, 2001; Prisoners on The Move, 2012). De Nederlandse taal is een vereiste. Wie de taal niet beheerst, zal de uitleg van de sport dikwijls niet begrijpen.

Eerder onderzoek toont aan dat factoren zoals blessures of ziektes de sportdeelname beperken (Hellemans et al., 2008). Gedetineerden sporten omwille van medische redenen vaak niet (Van Haegendoren et al., 2001), maar in dit onderzoek wordt deze drempel in beperkte mate aangegeven als oorzaak tot niet-participeren.

Gedetineerden geven tenslotte ook aan dat vermoeidheid een invloed heeft op hun sportparticipatie. Elger (2009) heeft het over slapeloosheid als oorzaak, met als gevolg dat gevangenen door te weinig slaap heel moe zijn en hierdoor te weinig energie hebben om de dag door te komen en te participeren aan sportactiviteiten.

Op de **tweede plaats** spelen de **ORGANISATORISCHE DREMPELS** een grote rol. Voornamelijk de gevangenisgerelateerde drempels zijn opmerkelijk, meer specifiek de drempel 'Ik zit pas in de gevangenis'. Dit is over de gehele lijn de meest aangehaalde drempel. Gedetineerden die pas in de gevangenis verblijven, behoren binnen het onderzoek van 'Prisoners on the move' tot de ondervertegenwoordigde groepen. De wachtlijsten voor de sportactiviteiten zijn dikwijls te lang, waardoor kort gestraften niet in aanmerking komen om te sporten (Prisoners On The Move, 2012). Ook binnen de gevangenis van Antwerpen keert dit fenomeen terug, er geldt immers een verblijfsvoorwaarde van vier maanden om te mogen deelnemen aan fitness. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dan ook dat gedetineerden vaak te horen krijgen dat de sportactiviteiten volzet zijn. Hierdoor kunnen zij in mindere mate participeren aan de activiteiten.

Ook het aantal uren sport dat wordt aangeboden is vaak te beperkt (Hellemans, Aertsen & Goethals, 2008). De behoefte van gedetineerden aan sportactiviteiten is vaker groter dan het aanbod.

De **derde groep** betreft de **SOCIALE DREMPELS** die door de ondervraagden het minst worden aangehaald. Binnen deze groep scoren de drempels 'naar medegedetineerden' het hoogst. Zo geven de ondervraagden binnen dit onderzoek aan dat ze niet sporten omdat ze ruzies willen vermijden. Onderzoek wijst nochtans uit dat sport de sociale orde binnen de gevangenis net kan verhogen en dat gedetineerden hun frustraties beter onder controle kunnen houden als ze sporten (Martos-Garcia et al., 2009).

Uit het onderzoek van Condon, Hek & Harris (2008) blijkt echter wel dat pesten een drempel kan zijn voor gedetineerden om te participeren aan sportactiviteiten. De resultaten uit deze masterproef tonen gelijkaardige feiten, maar het gaat hier om een erg kleine groep die niet sport omdat ze bang zijn om gepest te worden.

1.2 Profielmatige verschillen

Onderzoeksvraag 2: Is er een verschil in participatiedrempels naargelang socio-demografische, gevangenis gerelateerde en socio-economische factoren?

- **Socio-demografische factoren**

Uit de literatuur blijkt dat vrouwen buiten de muren tot de kansengroepen behoren (Verschuere & Van Driessche, 2011), maar binnen de gevangenis muren blijkt dit niet zo te zijn. De resultaten uit dit onderzoek tonen aan dat mannen en vrouwen in gelijke mate deelnemen aan sportactiviteiten. Vrouwen ervaren wel meer persoonlijke drempels binnen de categorie interesses dan mannen. Zij geven vaker de voorkeur aan andere activiteiten en verkiezen, in vergelijking met mannen, hun bezoek (o.a. kinderen) dikwijls boven het sporten.

Het onderzoek van Buzzini et al. (2005) toont aan dat sportactiviteiten binnen de gevangenis vaak afgestemd zijn op jongere gedetineerden en dat ouderen hierdoor minder mogelijkheden hebben om te participeren. Dit onderzoek staft deze bewering, aangezien de oudste leeftijdsgroep (46+) in mindere mate participeert aan de sportactiviteiten.

Er is een verschil op basis van nationaliteit naargelang de categorieën 'taal' en 'informatief'. Europeanen en niet-Europeanen ervaren een hogere taaldrempel dan Belgen. Een verklaring hiervoor kan zijn dat zij hierdoor tijdens het sporten niet voldoende kunnen communiceren met de andere deelnemers. Op deze manier hebben zij minder sociale contacten met andere gedetineerden wat ervoor kan zorgen dat ze minder toegang hebben tot informatie.

Meer dan de helft van de Europeanen beheerst de Nederlandse taal helemaal niet, terwijl dit bij de niet-Europeanen minder dan de helft is. Toch ervaren niet-Europeanen op informatief vlak de grootste drempel in vergelijking met Europeanen en Belgen. Een gebrek aan informatie kan de participatie belemmeren. Ook uit het onderzoek van Van Heagendoren et al. (2001) blijkt dat gedetineerden op allerlei vlakken informatieve drempels ervaren.

Ook de gezinssituatie van de gedetineerde staat in relatie tot de drempels. Er is een verschil tussen de gedetineerden die kinderen hebben en diegenen die geen kinderen hebben op vlak van 'interesses'. Meer dan de helft van de ondervraagden die kinderen hebben sport niet omwille van de persoonlijke drempels 'interesses'. Ook uit de literatuur blijkt dat gezinnen met kinderen minder vaak participeren aan sportactiviteiten. Tijdsgebrek, een gebrek aan motivatie en het feit dat ouders steeds paraat moeten staan voor hun kroost zijn hier de aanleiding van (Booth, Bauman, Owen & Gore, 1997). Ouders die in de gevangenis verblijven moeten mogelijk een keuze maken tussen hun bezoek (kinderen, partner, ...) en de sportactiviteiten. Uit dit onderzoek blijkt dat ze vaak de voorkeur geven aan hun bezoek en andere activiteiten, waardoor ze niet participeren. Dit kan dus een mogelijke verklaring zijn.

Ook op vlak van sociale drempels 'naar medegedetineerden' toe is er een significant verschil tussen beide groepen. 18.1% van de gedetineerden met kinderen sport niet omdat ze sociale drempels naar andere gevangenen toe ervaren, terwijl dat van de gedetineerden zonder kinderen de helft is.

- **Socio-economische factoren**

De resultaten tonen op vlak van beheersingsniveau van de Nederlandse taal een significant verschil op vlak van de drempel 'taal'. Gedetineerden die de Nederlandse taal 'heel goed' beheersen ervaren geen taalbarrière, in tegenstelling tot diegenen die de taal 'een beetje' beheersen. Gedetineerden die de taal 'helemaal niet' beheersen, ervaren de hoogste drempel op vlak van taal met betrekking tot sportparticipatie. Sport is nochtans universeel en taal is hierbij geen vereiste, waardoor het toegankelijk is voor heterogene groepen (Prisoners On The Move, 2012). Toch is de taaldrempel binnen de gevangenis van Antwerpen voor gedetineerden een vaak aangegeven oorzaak om niet te participeren aan de sportactiviteiten.

Ook op informatief vlak ervaren gedetineerden die de Nederlandse taal helemaal niet beheersen een grotere drempel tegenover zij die een beetje en heel goed Nederlands beheersen. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat briefjes met inlichtingen over de sportactiviteiten, in tegenstelling tot de vragenlijst van dit onderzoek, niet in 13 verschillende talen verspreid worden, waardoor een kleiner deel van de populatie bereikt wordt.

- **Gevangenisgerelateerde factoren**

Gedetineerden die werken binnen de gevangensmuren verschillen van de niet-werkers binnen de categorie 'interesses'. De meest aangegeven drempel binnen deze categorie is dan ook 'ik ga liever werken' en wordt vooral aangehaald door de werkers. Niet-werkers ervaren ook meer organisatorische drempels binnen de categorie 'gevangenisgerelateerd' en 'informatief'. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat de niet-werkers mindere informatie opvangen. Dit in tegenstelling tot de werkers, die tijdens de arbeid kunnen praten met medegedetineerden, bewakingspersoneel, enzovoort en op deze manier meer toegang hebben tot informatie.

Gelet op de statuten is het opmerkelijk dat geïnterneerden de hoogste drempels ervaren op vlak van interesses, in vergelijking met gedetineerden, beklagden en diegenen die hun statuut niet kennen. Zo blijkt dat geïnterneerden vaak geen zin hebben om te sporten, terwijl dit bij de andere groepen in mindere mate aangehaald wordt.

Respondenten die een week tot een maand in de gevangenis verblijven, ervaren een relatief lagere drempel binnen de categorie 'interesses' in relatie tot de respondenten die twee tot zes maanden in de gevangenis zitten of langer dan zes maanden. Binnen deze categorie zijn voornamelijk andere interesses van gedetineerden opgenomen zoals werken, bezoek, de wandeling, geloofsvieringen, enzovoort. Dit kan gelinkt worden aan het 'prisonization proces' waarbij gedetineerden bepaalde gewoontes, gebruiken en de algemene cultuur van de gevangenis overnemen (Haney, 2001). Men kan dus stellen dat, hoe langer gedetineerden in de gevangenis verblijven, hoe meer ze 'andere bezigheden' als prioriteit naar voor kunnen schuiven.

Hiernaast is er ook een verschil naargelang de verblijfsduur op vlak van de sociale drempel 'naar medegedetineerden'. Van de gedetineerden die langer dan zes maanden in de gevangenis verblijven, geeft niemand aan drempels naar medegedetineerden toe te ervaren. Ondervraagden die minder dan een maand of twee tot zes maanden in de gevangenis verblijven scoren voor deze categorie hoger. Dit kan te maken hebben met de hiërarchie binnen de gevangensmuren. Wanneer

gedetineerden zich binnen de hiërarchie op een lage positie bevinden, is het mogelijk dat zij worden uitgesloten voor bepaalde activiteiten (Prisoners on The Move, 2012), of bang zijn om gepest te worden (Condon, Hek, & Harris, 2008) en hierdoor niet participeren.

Ook organisatorische drempels binnen de categorie 'gevangenisgerelateerd' zorgen voor een significant verschil naargelang de verblijfsduur van de gevangenen. Gedetineerden die minder dan een maand in gevangenis verblijven, ervaren opvallend meer drempels binnen deze categorie. Ook dit kan in het licht van het 'prisonization proces' gezien worden (Haney, 2001). Hoe recenter het verblijf in de gevangenis, hoe minder ver de gedetineerde zich in het proces bevindt. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat gedetineerden die pas in de gevangenis zitten hun recente verblijf als belangrijkste oorzaak zien van het niet-participeren.

2 Praktische en beleidsaanbevelingen

Vooreerst is het, op **beleidsniveau**, erg belangrijk om de aandacht te blijven vestigen op sport binnen de gevangenis. Gedetineerden vormen een kwetsbare groep in onze maatschappij (Verschuere & Van Driessche, 2011; Van Driessche, 2010) en zijn gebaat bij sportparticipatie binnen de gevangenis. Het belang van sport in de gevangenis is eerder reeds aangetoond (zie o.a. Martos-Garcia, Devís-Devís & Sparkes, 2009; Condon, Hek & Harris, 2008; Vaiciulis, Kavaliauskas & Radisauskas, 2011; Elger, 2009; Johnsen, 2001), maar uit dit onderzoek bleek echter dat de drempels tot sportparticipatie vaak hoog zijn. 59.5% van de ondervraagden heeft niet gesport de afgelopen maand. Persoonlijke drempels werden het vaakst aangegeven als redenen om niet te participeren, maar ook de organisatorische drempels spelen een belangrijke rol. De overheid moet dan ook trachten hier op in te spelen door samen met de betrokkenen van de gevangenissen te bekijken welke maatregelen kunnen getroffen worden. Een verplicht aantal uren sport opleggen, meer sportbegeleiders aanstellen en een vast aanbod voorzien voor de gedetineerden die pas in de gevangenis terecht zijn gekomen (deze doelgroep valt het vaakst uit de boot), kan al een grote stap voorwaarts zijn.

Dit onderzoek wil naast een wetenschappelijke bijdrage ook een bijdrage leveren voor de **praktijk**. De bevindingen van dit onderzoek geven sportaanbieders en organisatoren de kans om in te spelen op het aanbod, rekening houdende met de drempels die gevonden werden. Op deze manier kan het percentage participanten verhoogd worden. Hierbij kan het best worden ingespeeld op de persoonlijke drempels, aangezien dit de belangrijkste bron tot niet-participeren blijkt te zijn. Een groot aandeel van de gedetineerden geeft aan dat ze liever gaan werken in plaats van deel te nemen aan sportactiviteiten. De tijdstippen van de sportactiviteiten afstemmen op de gedetineerden die gaan werken, kan een mogelijke aanpassing zijn. Ook de bezoeken en de sportactiviteiten zouden beter op elkaar kunnen worden afgestemd.

Verder dient er ook rekening gehouden te worden met de taal. 30.4% van de respondenten die de Nederlandse taal helemaal niet beheersen geven aan dat ze niet sporten omdat ze een taalbarrière ervaren. Deze groep ervaart ook een hogere drempel op vlak van informatie in vergelijking met gedetineerden die het Nederlands wel goed beheersen. Het kan dan ook zinvol zijn om de informatie betreffende sportactiviteiten in zoveel mogelijk talen te verspreiden. Een standaardbrief kan worden opgemaakt, waarna slechts kleine aanpassingen dienen te gebeuren om zoveel mogelijk gevangenen te bereiken.

Het is ook van belang om gedetineerden die pas in de gevangenis verblijven te betrekken bij de sportactiviteiten. Dit bleek de grootste drempel binnen dit onderzoek te zijn (27.9%). Deze ondervertegenwoordigde groep blijkt op informatief en vooral op organisatorisch vlak een grote drempel te ervaren. Zij kunnen het hele gevangenisgebeuren minder goed plaatsen en hebben meer sociale drempels naar andere gedetineerden toe, waardoor ze niet participeren. Het warm maken voor sportactiviteiten en er op duiden dat dit een meerwaarde voor hen kan zijn op verschillende vlakken is dan ook belangrijk. In de gevangenis van Antwerpen is er een wachtlijst van vier maanden vooraleer gevangenen mogen deelnemen aan fitness. Aan de groepssporten deelnemen is meteen toegestaan, maar ook daar zijn de lange wachtlijsten vaak de boosdoeners.

Een uitbreiding van het aanbod, in de mate van het mogelijke, eventueel met behulp van vrijwilligers, kan de wachtlijsten trachten te verkleinen.

Als laatste is het ook belangrijk op te merken dat participeren geen verplichting mag zijn. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat 13.2% van de ondervraagden geen zin heeft om te sporten. Toch is het van belang om ervoor te zorgen dat de keuze van niet-participeren van de gedetineerde zelf komt en niet door de organisatorische drempels. Indien de mogelijkheid om te sporten zich aanbiedt en gedetineerden spontaan deelnemen, zal de kans groter zijn dat zij buiten de muren deze sportieve activiteiten verderzetten. Het is dan ook belangrijk om op de organisatorische drempels in te spelen omdat deze buiten de keuze van de sporters liggen, in tegenstelling tot de persoonlijke en de sociale drempels.

3 Beperkingen eigen onderzoek

In dit onderdeel wordt vanuit een kritisch oogpunt gekeken naar het verrichte onderzoek. De beperkingen van het eigen onderzoek worden besproken.

Dit onderzoek werd enkel uitgevoerd in de gevangenis van Antwerpen. Het is ook belangrijk om zicht te krijgen op de sportparticipatie in andere instellingen. En dit niet enkel omtrent de drempels, maar ook betreffende de motivatie van gedetineerden met betrekking tot sportparticipatie.

Dit onderzoek maakt deel uit van een grootschaliger onderzoek binnen de gevangenis van Antwerpen. De resultaten uit het onderzoek zijn dan ook beperkter dan studies die zich specifiek op het domein sport richten. Een afzonderlijk onderzoek dat zich expliciet richt op sport in de gevangenis is zinvol. Hier kunnen zowel de drempels als de motivatie onderzocht worden. Een vergelijking tussen het aantal uren dat gedetineerden effectief sporten en het gewenste aantal uren, zoals in het onderzoek van Van Haegendoren et al. (2001), kan de vragenlijst verruimen.

In deze vragenlijst peilen de onderzoekers naar de sporten die gedetineerden graag zouden beoefenen. Verschillende sporten worden echter vaak niet aangeboden omwille van veiligheidsredenen (Buzzini et al., 2005; Johnsen, 2001; Prisoners on The Move, 2012). Een zicht krijgen op deze oorzaken, en andere, kan een duidelijker beeld geven van de organisatorische factoren en kan mogelijke oplossingen aanreiken. Een onderzoek, dat zich richt op sport in het algemeen, waarbij ook de organisatoren bevroegd worden, kan een meer compleet beeld schetsen van de problematiek. Op deze manier kunnen de organisatorische drempels, die toch wel een grote rol spelen, aangepakt worden.

In dit onderzoek werden geen mannelijke geïnterneerden opgenomen. Aangezien de data hiervoor wel beschikbaar zijn, kan het zinvol zijn om de drempels op vlak van sportparticipatie ook voor deze doelgroep te analyseren.

4 Aanbevelingen verder onderzoek

Uit het onderzoek blijkt dat het pas verblijven in de gevangenis de meest aangehaalde drempel is. Deze gevangenen komen, dikwijls door lange wachtlijsten, vaak niet in aanmerking om te sporten. Aangezien in de gevangenis van Antwerpen de populatie voornamelijk uit beklaagden bestaat, waarbij de verblijfsperiode doorgaans korter is, kan dit een verklaring zijn en een invloed hebben op de resultaten van het onderzoek. Het is interessant om ook in andere gevangenissen in België dergelijk onderzoek te voeren en de participatiedrempels met betrekking tot sport na te gaan. Op deze manier kunnen verschillen en gelijkenissen nagegaan worden tussen de verschillende inrichtingen (arresthuizen - strafhuizen).

Dit onderzoek bestudeert enkel de drempels van sportparticipatie in de gevangenis van Antwerpen en richt zich daarmee naar de niet-participanten (59.5%). Onderzoek naar de andere groep, zij die wél participeren (40.5%) aan het aanbod, is ook interessant. De motieven werden reeds bevraagd in de vragenlijst, maar werden niet opgenomen in dit onderzoek. Om een volledig zicht te krijgen op sportparticipatie in de gevangenis is een onderzoek naar de motieven dan ook wenselijk.

In de literatuur is slechts heel beperkt onderzoek gevoerd naar de participatiedrempels rond sport in de gevangenis. Meer onderzoek binnen hetzelfde domein zou de resultaten van dit onderzoek kunnen staven. Ook het herhalen van het onderzoek binnen de gevangenis van Antwerpen kan zorgen voor resultaten met betrekking tot de evolutie, zowel op gebied van sport als voor de andere domeinen.

5 Conclusie

Dit onderzoek richt zich op de sportparticipatie binnen de gevangenis van Antwerpen, meer specifiek op de drempels die gevangenen weerhouden om te sporten. 59.5% van de Antwerpse gevangenen participeert niet aan sportactiviteiten.

De **PERSOONLIJKE DREMPELS** hebben binnen de gevangenis van Antwerpen de grootste invloed op de sportparticipatie van gedetineerden (**69.1%**). Vooral andere interesses van de gedetineerden zorgen ervoor dat ze niet participeren (53.7%). 23.2% van de ondervraagden gaat liever werken en 16.9% verkiest het bezoek boven de sportactiviteiten. De wandeling wordt door 15.8% aangegeven een drempel te zijn en de taalbarrière is de vierde factor die een invloed heeft op de participatie.

58.1% van de ondervraagden ervaart drempels op **ORGANISATORISCH** vlak, dat is iets minder dan de persoonlijke drempels. De gevangenisgerelateerde drempel 'ik zit pas in de gevangenis' scoort het hoogst (27.9%), en is tevens de meest aangehaalde drempel binnen dit onderzoek. Ook de onbeantwoorde rapportbriefjes en de sportactiviteiten die vol zitten beperken de deelname.

De **SOCIALE DREMPELS** hebben het minste invloed op de sportparticipatie. Deze drempels vormen voor **18.7%** van de gevangenen een probleem. In de eerste plaats wordt het vermijden van ruzies aangegeven als reden om niet te participeren. De chefs niet tot last willen zijn en niet houden van de sfeer die rond het hele gebeuren hangt vullen de top drie aan.

Gelet op de profielmatige verschillen zijn er significante verschillen gevonden voor verschillende **SOCIO-DEMOGRAFISCHE FACTOREN**. Vrouwen nemen in gelijke mate deel aan sportactiviteiten en op vlak van interesses ervaren zij significant hogere drempels dan mannen. Gedetineerden met een niet-Europese nationaliteit ervaren hogere drempels op vlak van taal en informatie in vergelijking met Belgen en Europeanen. Ook het hebben van kinderen speelt een belangrijke rol met betrekking tot de sportdeelname. 16.9% van de gedetineerden geven de voorkeur aan hun bezoek, waardoor ze dikwijls niet in de mogelijkheid verkeren om te participeren.

Binnen de **SOCIO-ECONOMISCHE FACTOREN** is er op vlak van de beheersing van het Nederlands en het onderwijsniveau van de gevangenen een significant verschil gevonden. Deze socio-economische factoren zijn bepalend voor de drempels die ervaren worden op vlak van taal. Hoe lager het onderwijsniveau en de beheersing van het Nederlands, hoe hoger de taaldrempel.

De **GEVANGENISGERELATEERDE FACTOREN** tonen aan dat gedetineerden die werken in de gevangenis dit werk vaak verkiezen boven de sportactiviteiten. Zij ervaren daardoor hogere drempels op vlak van interesses, maar lagere drempels op informatief en gevangenisgerelateerd vlak. Ook de duur van de hechtenis heeft een invloed op de participatiegraad.

Dit onderzoek geeft het beleid en de organisatoren van sportactiviteiten de kans om in te spelen op drempels die werden aangekaart en de profielmatige verschillen op basis van de socio-demografische, socio-economische en gevangenisgerelateerde factoren. Verder onderzoek naar de drempels binnen andere gevangnissen en de participatiemotieven in het algemeen is gewenst.

Referentielijst

- Baarda, D.B., De Goede, M., & Van Dijkum, C. (2007). *Basisboek Statistiek met SPSS*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Belgisch Staatsblad. (2005). *Basiswet betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden*. 12 januari 2005, p. 2829. Geraadpleegd op 3 januari, 2014 op http://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2005/02/01_1.pdf
- Belgisch Staatsblad. (2013). *Decreet betreffende de organisatie van hulp- en dienstverlening aan gedetineerden*. 8 maart 2013, p. 22456-22460. Geraadpleegd op 11 mei 2013, op <http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/api2.pl?lg=nl&pd=2013-04-11&numac=2013035311>
- Booth, M.L., Bauman, A., Owen, N., & Gore, C.J. (1997). Physical Activity Preferences, Preferred Sources of Assistance, and Perceived Barriers to Increased Activity among Physically Inactive Australians. *Preventive Medicine*, 26(1), 131-137
- Bragaru, M., van Wilgen, C. P., Geertzen, J. H. B., Ruijs, S. J. B., Dijkstra, P. U., & Dekker, R. (2013). Barriers and Facilitators of Participation in Sports: A Qualitative Study on Dutch Individuals with Lower Limb Amputation. *Plos One*, 8(3), 1-9. Doi: 10.1371/journal.pone.0059881
- Breedveld, K. & van der Meulen, R. (2003). Vertrouwen in de sport, een empirische analyse van de relatie tussen sportdeelname en sociaal kapitaal. *Vrijtijdstudies*, 20(2), 37-47.
- Brems, E., Sottiaux, S., Vanden Hede, P., & Vandenhole, W. (2005). *Vrijheden en vrijheidsbeneming. Mensenrechten van gedetineerden*. Antwerpen: Intersentia.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, Massachusetts and London: Harvard University Press.
- Brosens, D., De Donder, L. & Verté, D. (2013). Rapport hulp- en dienstverlening gevangenis Antwerpen: Een onderzoek naar behoeften van gedetineerden. Consortium vol-ant, Antwerpen.
- Buckaloo, B. J., Kurg, K. S., & Nelson, K. B. (2009). Exercise and the Low-Security Inmate: Changes in Depression, Stress, and Anxiety. *The Prison Journal*, 89(3), 328-343. Doi: 10.1177/0032885509339508
- Bulten, E., Nijman, H., & van der Staak, C. (2009). Psychiatric disorders and personality characteristics of prisoners at regular prison wards. *International Journal of Law and Psychiatry*, 32(2), 115-119.

- Buzzini, SR., Gold, MA., Buzzini, TN., Aaron, DJ., & Murray, PJ. (2004). Preadmission patterns of physical activity in a sample of juvenile detainees. *Journal of Adolescent Health, 36*(4), 354-357. Doi: 10.1016/j.jadohealth.2004.02.040
- Condon, L., Hek, G., & Harris, F. (2008). Choosing health in prison: Prisoners' views on making healthy choices in English. *Prisons. Health Education Journal, 67*(3), 155-166
- Crum, B. (1991). Versporting van de samenleving en interne differentiatie van sport. *Spel en sport, 1*(1), 2-7.
- De Knop, P., & De Bosscher, V. (2010). *De organisatie van de sport in Vlaanderen*. Brussel: VUBPRESS.
- De Knop, P., & Elling, A. (2000). *Samenleving en sport. Gelijkheid van kansen en sport*. Geraadpleegd op 24 september 2013, op <http://www.uitdemarge.be/media/docs/over%20uit%20de%20marge/090804%20theorie%20maatschappelijke%20kwetsbaarheid.pdf>
- De Knop, P., Vanreusel, B., & Scheerder, J. (2002). *Sportsociologie. Het spel en de spelers*. Maarssen: Elsevier gezondheidszorg.
- De Rode Antraciet. (2012). Over ons [webpagina]. Geraadpleegd op http://www.derodeantraciet.be/paginas/pagina.php?pag_niv1_ID=6
- De Wit, J. (1994). *De gevangenen*. Leuven: Davidsfonds.
- Deelen, I. (2011). *Een onderzoek naar sportmotieven en interetnisch contact van Turkse en Marokkaanse jongeren uit de wijk Overvecht in Utrecht* (masterproef, Universiteit Utrecht, Nederland). Geraadpleegd op <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/205907>
- Digel, H. (2010). Perspectives of Sport in a Global World. *Procedia Social and Behavioral Sciences, 41*(2010), 6719-6728
- Digennaro, S. (2010). Playing in the jail: sport as psychological tool for inmates. *International Review on Sport and Violence, 2*(2), 4-24.
- Dubberley, S., Parry, O., & Baker, S. A. (2011). Mending fences: Reparation and the reorientation of young people in the secure estate. *Criminal Justice Studies, 24*(4), 337-350.
- Eime, RM., Young, JA., Harvey, JT., Charity, MJ., & Payne, WR. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for adults: informing development of a conceptual model of health through sport. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 10*(135), 2-14

- Elger, B. S. (2009). Prison life: Television, sports, work, stress and insomnia in a remand prison. *International Journal of Law and Psychiatry*, 32(2), 74–83.
- Elling, A. (2004). 'We zijn vrienden in het veld'. Grenzen aan sociale binding en 'verbroedering' door sport. *Pedagogiek*, 24(4), 342-360
- Goetting, A. (1985). Racism, sexism, and ageism in the prison community. *Federal Probation*, 49(3), 10-22.
- Haeck, Y. (2005). De bescherming van gedetineerden in het kader van artikel 3 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens. In Brems, E., Sottiaux, S.; Vanden Hede, P., & Vandenhole, W. (Red.), *Vrijheden en vrijheidsbeneming. Mensenrechten van gedetineerden* (p. 19 – 51). Antwerpen: Intersentia.
- Haney, C. (2001). *The Psychological Impact of Incarceration: Implications for Post-Prison Adjustment*. Geraadpleegd op 28 april 2014 op <http://aspe.hhs.gov/hsp/prison2home02/haney.pdf>
- Hellemans, A., Aertsen, I., & Goethals, J. (2008). *Externe evaluatie plan hulp -en dienstverlening gedetineerden*. (Onuitgegeven eindrapport). Leuven: LINC, Katholieke Universiteit Leuven.
- Hoyng, J., & De Knop, P. (2002). De sociale functies en betekenissen van sport. In De Knop, P., Vanreusel, B., & Scheerder, J. (Red.), *Sportsociologie: het spel en de spelers* (p. 79 – 96). Maarsse: Elsevier gezondheidszorg
- Huybrechts, G. (2004). *Vrijetijdsbeleving in de gevangenis: een onderzoek naar vorming, sport en ontspanningsmogelijkheden in de gevangenis* (Ongepubliceerde masterproef). Vrije Universiteit Brussel, België.
- Johnsen, B. (2001). *Sport, masculinities and power relations in prison*. Norwegian University of Sport and Physical Education, Norges Idrettshøgskole.
- Konstantinakos, P., Skordilis, M., Tripolitsioti, A., & Papadopoulos, A. (2010). Validity and reliability evidence of the attitudes towards physical activity of Greek prisoners. *Biology of Exercise*, 6(2), 39-48. Doi: 10.4127/jbe.2010.0039
- Martos-Garcia, D., Devis-Devis, J., & Sparkes, A.C. (2009). Sport and physical activity in a high security Spanish prison: An ethnographic study of multiple meanings. *Sport, Education and Society* 14(1), 77-96. doi: 10.1080/13573320802615189

- Oudenampsen, D., & Flikweert, M. (2010). Een onnodige handicap. Maatschappelijke belemmeringen voor kleurenblinden. Geraadpleegd op 22 oktober 2013 op http://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/Een-onnodige-handicap_3724.pdf
- Prisoners on the move. (2012). Move into sport, move through sport. Geraadpleegd op 12 mei 2013 op <http://www.prisonersonthemove.eu/images/Annex%205%20-%20Sport%20in%20prison%20Research%20ICES%20and%20VUB.pdf>
quality of life. *Social and behavioral Sciences*, 84(2013), 1090-1094
- Scheerder, J. (2004). *Spelen op het middenveld: Vrijetijdssport als ontspanning, ontplooiing en ontmoeting*. Tiel: Uitgeverij Lannoo.
- Scheerder, J., Pauwels, G., & Vanreusel, B. (2003). Vlaanderen sportief gepeild: wie participeert niet? Ontwikkelingen in en determinanten van (club)sportinactiviteit. In *Vlaanderen gepeild*. Geraadpleegd op 15 april 2013 op <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/publicaties/Publicaties/vlaanderen-gepeild/vl-gepeild-2003-volledig.pdf>
- Scheerder, J., Thibaut, E., Pauwels, G., Vandermeerschen, H., Winand, M., & Vos, S. (2012). *Sport in clubverband (deel 2). Uitdagingen voor de clubgeorganiseerde sport*. Geraadpleegd op 6 februari 2013, op <http://faber.kuleuven.be/BMS/formulier9.html>
- Seippel, Ø. (2006). Sport and Social Capital. *Acta Sociologica*, 49(2), 169-183. Doi: 10.1177/0001699306064771
- Smaers, G. (1994). *Gedetineerden en mensenrechten*. Tilburg: Maklu
- Tudor, ID., & Tudor, M. (2013). Leisure sports activities impact on adults personal development and quality of life. *Social and behavioral sciences*, 84, 1090-1094.
- Vaiciulis, V., Kavaliauskas, S., & Radisauskas, R. (2011). Inmates' physical activity as part of the health ecology. *Central European Journal of Medicine*, 6(5), 679-684.
- Van Bottenburg, M., & Van Schuyt, K. (1996). De maatschappelijke betekenis van sport. Geraadpleegd op 20 oktober 2013 op <http://hbo-kennisbank.uvt.nl/cgi/fontys/show.cgi?fid=3635>
- Van Haegendoren, M., Lenaers, S., & Valgaeren, E. (2001). *De gemeenschap achter de tralies: Onderzoek naar de behoeften van gedetineerden aan maatschappelijke hulp- en dienstverlening*. Diepenbeek: Sociaal Economisch Instituut.

- Van Tuyckom, C., & Scheerder, J. (2009). Sportbeoefening, kapitaal en beleid in comparatief perspectief. België gesitueerd ten aanzien van haar relevante EU-27 vergelijkingslanden. In: J. Scheerder & B. Meulders (Eds.) *Wedijver in een internationale arena. Sport, bestuur en macht* (Management & Bestuur in Sport 2) (pp. 207-240). Gent, Academia Press.
- Vanreusel, B., & Scheerder, J. (2000). Sport: cultuur in beweging. Een verkenning van cultuurtrends in de sport (Rapport op vraag van de Koning Boudewijnstichting). Brussel: Koning Boudewijnstichting.
- Veldboer, L., Boonstra, N., Krouwel, A., & Duyvendak, J. W. (z.d.). De mixfactor van sport. Eenheid en verdeeldheid op het veld. Geraadpleegd op 17 maart 2013 op <http://dare.uva.nl/document/227504>
- Verdot, C., Champely, S., Clément, M., & Massarelli, R. (2010). A simple tool to ameliorate detainees' mood and well-being in prison: Physical activities. *International Review on Sport & Violence*, 2, 83-93.
- Verschuere, P., & Van Driessche, T. (2011). *Sport en interculturaliteit: Naar een sociaal sportbeleid in een interculturele samenleving*. Geraadpleegd op 10 oktober 2013, op http://www.de8.be/downloads/producten/publicaties/20120525_expertennotasporteninterculturaliteit.pdf
- Verweel, P., Janssens, J., & Roques, C. (2005). Kleurrijke zuilen. Over de ontwikkeling van sociaal kapitaal door allochtonen in eigen en gemengde sportverenigingen. *Vrijtijdstudies*, 23(4), 7-22
- Vlaamse overheid. (2008). Decreet houdende flankerende en stimulerende maatregelen ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport. Geraadpleegd op 11 oktober 2013, op http://www.vvsg.be/Vrijetijdsbeleid/Vrijetijdsbeleid/Documents/participatiedecreet_def.pdf
- Vranken, J., De Boyser, K., & Dierckx, D. (2004). Armoede en sociale uitsluiting. Geraadpleegd op 15 april 2013 op <https://www.uantwerpen.be/nl/onderzoeksgroep/oases/jaarboek/voorgaande-jaarboeke/2004/>
- Walmsley, R. (2007). Prison Planet. *Foreign Policy*, 160, 30-31.

Bijlagen

Bijlage 1: Vragenlijst

Enkele vragen over jezelf

1. In welk jaar ben je geboren? Vul in.

19.....

2. Welke nationaliteit heb je? Kruis aan.

1 Belg

2 Andere (vul in):

3. Spreek je Nederlands? Kruis aan.

1 Heel goed

2 Een beetje

3 Helemaal niet

4. Hoeveel jaar ben je naar school geweest? Reken het aantal jaren zonder kleuterschool? Vul in.

..... jaar

6. Heb je een partner? Kruis aan.

1 Ja

2 Neen

7. Heb je kinderen? Kruis aan.

Dat zijn:

- je eigen kinderen

- andere kinderen voor wie je zorgt

- 1 Ja, een kind of kinderen tot en met 17 jaar
- 2 Ja, een kind of kinderen van 18 jaar of ouder
- 3 Ja, kinderen jonger en ouder dan 18 jaar
- 4 Neen

8. Hoe vaak krijg je bezoek in de gevangenis? Kruis aan.

- 1 1 keer of meer per week
- 2 1 keer of meer per maand
- 3 Enkele keren per jaar
- 4 Nooit

Sport

11. Heb je de afgelopen maand aan sport gedaan?

- 1 Ja Zo ja, ga naar vraag 13.
- 2 Neen

12. Waarom heb je niet aan sport gedaan de afgelopen maand? Kruis aan. Je mag meer dan één antwoord aankruisen.

- 1 Ik wist niet dat het kon.
- 2 Ik zit pas in de gevangenis.
- 3 Ik ga liever werken.
- 4 Ik ga liever naar de wandeling.
- 5 Ik ga liever naar mijn bezoek.
- 6 Ik ga liever naar de viering van mijn geloof.
- 7 Ik doe liever iets anders: (vul in)
- 8 Ik heb er geen zin in.

- 0 9 Ik spreek de taal niet goed genoeg.
- 0 10 Ik weet niet hoe ik mij moet inschrijven.
- 0 11 Ik heb slechte dingen gehoord over de sportmonitoren.
- 0 12 Ik ben te moe om te sporten.
- 0 13 Ik wil de chefs niet tot last zijn.
- 0 14 Andere gedetineerden pesten of bedreigen mij.
- 0 15 Alles wat met de gevangenis te maken heeft, is slecht.
- 0 16 Ik heb een rapportbriefje geschreven, maar ik kreeg geen antwoord.
- 0 17 Er was geen sport buiten de cel.
- 0 18 Ik wilde wel, maar de sportactiviteiten zaten vol.
- 0 19 De sportactiviteiten zijn niet interessant.
- 0 20 Ik hou niet van de sfeer.
- 0 21 Ik hou niet van sport.
- 0 22 Ik mag niet aan sport doen van de dokter.
- 0 23 Ik mag nu niet sporten omdat ik geschorst ben.
- 0 24 Ik ben bang voor blessures.
- 0 25 Ik hou niet van sporten in groep.
- 0 26 Ik mag niet douchen na het sporten.
- 0 27 Ik wil geen ruzies.
- 0 28 Ik sport niet omdat ik toch niet voldoende mag sporten. Ik krijg er geen betere conditie van.
- 0 29 Ik ben niet fit genoeg omdat ik te zwaar ben.
- 0 30 Andere (vul in):

Ga nu naar vraag 15.

Varia

58. Werk je in de gevangenis?

- 1 Ja
- 2 Nee

59. Hoelang zit je al in deze gevangenis? Kruis aan.

- 1 1 week
- 2 2 weken
- 3 Ongeveer 1 maand
- 4 Ongeveer 2 maanden
- 5 Ongeveer 3 maanden
- 6 Tussen 3 en 6 maanden
- 7 Meer dan 6 maanden

60. Zat je al eerder in de gevangenis? Kruis aan.

Je mag meer dan één antwoord aankruisen.

- 1 Neen
- 2 Ja, ook in Antwerpen
- 3 Ja, in een andere gevangenis in België
- 4 Ja, in een gevangenis in het buitenland

61. Ben je ...? Kruis aan.

- 1 Beklaagd Ga nu naar vraag 63.
- 2 Veroordeeld
- 3 Geïnterneerd
- 4 Ik weet het niet.